

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

Łódź, dnia 26 stycznia 2021 r.

Poz. 354

UCHWAŁA NR XXIV/214/20 RADY MIASTA RAWA MAZOWIECKA

z dnia 17 grudnia 2020 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Rawa Mazowiecka na lata 2021-2024

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 9 i pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713 i poz. 1378) oraz art. 87 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2020 r. poz. 282, poz. 782 i poz. 1378) po uzyskaniu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Łodzi, Rada Miasta Rawa Mazowiecka uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Rawa Mazowiecka na lata 2021-2024 w brzmieniu stanowiącym załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Rawa Mazowiecka.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Łódzkiego.

Przewodnicząca Rady Miasta
Rawa Mazowiecka

Grażyna Dębska

Załącznik do uchwały Nr XXIV/214/20
Rady Miasta Rawa Mazowiecka
z dnia 17 grudnia 2020 r.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Rawa Mazowiecka na lata 2021-2024

SPIS TREŚCI:

- **CEL OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA RAWA MAZOWIECKA**
- **PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA RAWA MAZOWIECKA**
- **ASPEKTY PRAWNE I PROGRAMOWE**
- **RYS HISTORYCZNY**
- **SYMBOLE MIASTA RAWA MAZOWIECKA**
- **DIAGNOZA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO**
 - Zabytki zamieszczone w gminnej ewidencji zabytków
 - Dziedzictwo kultury niematerialnej
 - Bilans walorów dziedzictwa kulturowego
 - Założenia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Rawa Mazowiecka na lata 2021-2024
 - Najważniejsze aspekty ochrony wartości kulturowych Miasta Rawa Mazowiecka
- **CELE, KIERUNKI I DZIAŁANIA**
- **WSKAZANIA DO DOKUMENTÓW WYŻSZEGO RZĘDU**
- **MOŻLIWE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA RAWA MAZOWIECKA NA LATA 2021-2024**

CEL OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA RAWA MAZOWIECKA NA LATA 2021 - 2024

Głównym założeniem sporządzanego dokumentu jest zamierzone modelowanie indywidualnego – lokalnego dziedzictwa kulturowego i eksponowanie jego zasobów, co przyczyni się do propagowania dorobku kultury materialnej i niematerialnej, zacieśniania więzi lokalnych, podtrzymywania obyczajów i podniesienia atrakcyjności rekreacyjnej Miasta Rawa Mazowiecka.

Zgodnie z zapisami ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (Dz. U. z 2020 r. poz. 282 z późniejszymi zmianami) Burmistrz **prowadzi Gminną Ewidencję Zabytków Miasta Rawa Mazowiecka**, która zgodnie z wytycznymi Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w Warszawie **została przyjęta Zarządzeniem Burmistrza**.

Burmistrz sporządza na okres 4 lat Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Rawa Mazowiecka.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Rawa Mazowiecka na lata 2021 - 2024 zakłada, że celem nadrzędnym jest przeprowadzenie działań rewitalizacyjnych, rewaloryzacyjnych, renowacyjnych i remontowych zabytkowych obszarów i obiektów na terenie gminy, będących genezą chluby i postumentem zrównoważonego rozwoju obszaru opartego o walory krajobrazu przyrodniczo - kulturowego.

Tak sprecyzowany cel główny potrzebuje silnego analitycznego współdziałania i zaangażowania jednostek i instytucji odpowiedzialnych za ochronę zabytków, propagowanie kultury, edukację oraz poprawę stanu zabytków.

Pozwoli to na:

- wznowienie zintegrowanych, kompleksowych działań zmierzających do zahamowania degradacji dziedzictwa kulturowego,
- ujednoczenie systemowych działań renowacyjnych i rewaloryzacyjnych,
- poprawę walorów i wartości obszarów i obiektów zabytkowych oraz ich wykorzystanie dla rozwoju turystyki i propagowanie dziedzictwa i krajobrazu kulturowego,
- kształtowanie poczucia odpowiedzialności za zasoby dziedzictwa regionalnego i lokalnego,
- wzmocnienie więzi społeczności lokalnych – „Małej Ojczyzny”,
- właściwe zdyskontowanie środków finansowych z wykorzystaniem funduszy pomocowych Unii Europejskiej.

Poza tym, podjęcie systemowych działań dotyczących wszystkich wymienionych elementów składających się na dziedzictwo kulturowe przyczyni się do powstania wyniku synergii, co pozytywnie wpłynie na rezultat docelowy.

Ochrona zabytków oznacza działania organów administracji publicznej mające na celu m.in. zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających zachowanie zabytków, właściwe zagospodarowanie, zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek ich wartości. Zadaniem władz samorządowych jest również uwzględnianie zadań ochronnych we wszystkich dokumentach planistycznych oraz przy kształtowaniu środowiska.

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 roku (Dz. U. z 2020 r. poz. 282 z późniejszymi zmianami) wyróżnia ochronę obiektów i obszarów zabytkowych, sprawowaną przez administrację publiczną i opiekę nad zabytkami, scedowaną na właścicieli lub posiadaczy zabytków. Zatem z mocy prawa udział w działaniach ochronnych, pracach ratowniczych i zapobiegawczych został powierzony organom władzy państwowej wszystkich jednostek, od Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego po Wójta, właścicieli oraz posiadaczy zabytków. Odpowiedzialność jednostek poszczególnych szczebli administracyjnych dodatkowo regulują Ustawy dotyczące jednostek samorządowych.

Zakładanym rezultatem wdrażania Gminnego programu opieki nad zabytkami Miasta Rawa Mazowiecka na lata 2021 – 2024 będzie polepszanie stanu obszarów i obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków **przyjętej zarządzeniem Burmistrza Miasta Rawa Mazowiecka**, podniesienie ich roli m.in. poprzez promocję najcenniejszych obszarów gminy oraz kształtowanie produktów regionalnych i wzmocnienie tradycji etnograficznych, co wpłynie na aktywizację mieszkańców w działaniach na rzecz zachowania regionalnego dziedzictwa kulturowego.

Narzędziem zmierzającym do osiągnięcia założonych efektów jest ustalenie możliwości pozyskiwania środków finansowych na działania związane z zachowaniem materialnego i niematerialnego dziedzictwa miasta Rawa Mazowiecka.

PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA RAWA MAZOWIECKA

Zgodnie z artykułem art. 21. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (Dz. U. z 2020 r. poz. 282 z późniejszymi zmianami) Gminna Ewidencja Zabytków Miasta Rawa Mazowiecka przyjęta Zarządzeniem Burmistrza Miasta Rawa Mazowiecka jest podstawą do Sporządzania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Rawa Mazowiecka na lata 2021-2024.

Artykuł 87 ust. 1 ww. ustawy obliguje Burmistrza do obowiązku sporządzania na okres 4 lat gminnego program opieki nad zabytkami.

Ustawa określa, że gminny program ma na celu, w szczególności:

- 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Rawa Mazowiecka na lata 2021 – 2024 (w myśl art. 87 ust. 3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z 2003 roku (Dz. U. z 2020 r. poz. 282 z późniejszymi zmianami) opiniuje Wojewódzki Konserwator Zabytków. Następnie dokument przyjmuje Rada Miasta. Upowszechnienie dokumentu następuje poprzez ogłaszanie w Wojewódzkim Dzienniku Urzędowym, zgodnie z art. 87 ust. 1 ww. ustawy.

Po 2 latach Burmistrz zgodnie z ww. ustawą (art. 87 ust. 5) sporządzi sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Rawa Mazowiecka na lata 2021 – 2024 za okres dwóch lat jego obowiązywania i przedstawi wnioski Radzie Miasta i przekaze dokument Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków.

ASPEKTY PRAWNE I PROGRAMOWE

Uwarunkowania prawne

Narzędziami służącymi sprawowaniu opieki nad obiektami i obszarami zabytkowymi, są akty prawne ogólnościowe, Unii Europejskiej i krajowe.

Dokumentami ogólnościowymi są konwencje opracowane pod egidą ONZ (UNESCO). Konwencja UNESCO w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego, która została ustanowiona w 1972 r. w Paryżu, umożliwiła wyróżnienie obszarów i obiektów mających „najwyższą powszechną wartość” poprzez Wpisanie na „Listę Dziedzictwa Światowego UNESCO”.

Unia Europejska reguluje kwestie związane z ochroną dziedzictwa kulturowego w Traktacie z Maastricht z 2 lutego 1992 r., Rozporządzeniu Rady EWG z dnia 9 grudnia 1992 w sprawie wywozu dóbr kultury, Dyrektywie Rady EWG z dnia 15 marca 1993 r. w sprawie zwrotów przedmiotów kultury wyprawionych niezgodnie z prawem z obszaru państwa członkowskiego oraz w Programie Kultura 2000.

Zapisy odnoszące się do ochrony zabytków w Polsce zamieszczono w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 roku, w której zgodnie z artykułem 5 ochrona zabytków należy do konstytucyjnych obowiązków państwa.

Głównym aktem prawnym, regulującym zagadnienia związane z dziedzictwem kulturowym jest ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (Dz. U. z 2020 r. poz. 282, późniejszymi zmianami), która uwzględniła podział na ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami.

Zgodnie z art. 4 ochrona zabytków jest sprawowana przez organy administracji publicznej, które są odpowiedzialne za kontrolowanie zabytków oraz prawne i finansowe działania prowadzące do zachowania ich w dobrym stanie.

Art. 5. ww. ustawy określa, że opiekę nad zabytkiem sprawują właściciele lub posiadacze zabytków, którzy zostali zobligowani do dbałości o obiekty i obszary zabytkowe poprzez ich właściwe wykorzystywanie, remontowanie i udostępnianie.

W świetle art. 6 ochronie i opiece podlegają:

- zabytki nieruchome będące m.in. krajobrazami kulturowymi, układami urbanistycznymi i ruralistycznymi obiektami i obszarami zabytkowymi,
- zabytki ruchome będące, np. dziełami sztuki i pamiątkami historycznymi,
- zabytki archeologiczne.

Ustawa w art. 7 określiła prawne formy ochrony zabytków, którymi są:

- 1) wpis do rejestru zabytków,
- 2) wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa;
- 3) uznanie za pomnik historii;
- 4) utworzenie parku kulturowego;
- 5) ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Do kompetencji Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej należy obejmowanie ochroną prawną w drodze rozporządzenia najcenniejszych obszarów i obiektów zabytkowych poprzez uznanie ich za pomnik historii.

Zadania administracji rządowej w zakresie zachowania dziedzictwa polegają na obejmowaniu ochroną zabytków poprzez wpis do rejestru zabytków na mocy decyzji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, prowadzeniu wojewódzkiej ewidencji zabytków, uzgodnieniu i opiniowaniu dokumentów planistycznych i inwestycyjnych oraz sprawowaniu kontroli nad nimi.

Samorządy ochronę zabytków podejmują poprzez możliwość tworzenia parków kulturowych na mocy uchwały Rad Miast i Gmin. Park kulturowy przekraczający granice gminy zgodnie z art.16 ust. 5 może być utworzony i zarządzany na podstawie zgodnych uchwał rad gmin (związku gmin), na terenie których ten park ma być tworzony. Do obowiązków samorządów lokalnych należy również prowadzenie gminnych ewidencji zabytków i opracowanie gminnych i powiatowych programów opieki nad zabytkami.

Samorządy tworzą również ustalenia ochrony w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Uwarunkowania programowe

·Krajowe

Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami

Krajowy Program Ochrony Zabytków na lata 2018-2021 określa warunki dla zapewnienia wspomnianej ochrony poprzez:

1. Cel szczegółowy: „Optymalizacja systemu ochrony dziedzictwa kulturowego”

- wzmocnienie systemu ochrony na poziomie lokalnym; - wzmocnienie systemu ochrony na poziomie centralnym.

2. Cel szczegółowy: „Wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami”

- merytoryczne wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami;
- podnoszenie bezpieczeństwa zasobu zabytkowego.

3. Cel szczegółowy: „Budowanie świadomości społecznej wartości dziedzictwa”

- upowszechnianie wiedzy na temat dziedzictwa i jego wartości;
- tworzenie warunków dla sprawowania społecznej opieki nad zabytkami.

Cele Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Rawa Mazowiecka w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego są spójne z celami na szczeblu krajowym i są również kompatybilne z dotychczasowymi założeniami.

Dotychczasowy krajowy program opieki nad zabytkami wyznaczał cele i kierunki działań polegających na wzmocnieniu ochrony i opieki nad materialną częścią dziedzictwa kulturowego.

W swoich priorytetowych celach ma poprawę stanu zabytków, a przede wszystkim uporządkowanie działań w sferze ochrony zabytków poprzez stosowanie podstawowych zasad konserwatorskich:

1. „Po pierwsze nie szkodzić”.

2. Maksymalnie szanować oryginalną substancję zabytkową i wszystkie jej wartości (materialne i niematerialne).

3. Minimalizować niezbędną ingerencję (powstrzymywać się od działań niekonicznych).

4. Usuwać to i tylko to, co na oryginał działa niszcząco.

5. Zachować czytelność i odróżnialność ingerencji.

6. Dochowywać odwracalności metod i materiałów.

7. Wykonywać wszelkie prace zgodnie z najlepszą wiedzą i na najwyższy poziomie.

Powyższe zasady dotyczą postępowania konserwatorów, pracowników urzędów, restauratorów dzieł sztuki, architektów, urbanistów, budowlanych, archeologów, właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych.

W tezach do krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami zostały wyznaczone następujące cele:

1. W zakresie uwarunkowań ochrony i opieki nad zabytkami

- pełna ocena stanu krajowego zasobu zabytków nieruchomych; określenie kategorii i stopnia zagrożeń;
- pełna ocena stanu krajowego zasobu zabytków ruchomych; określenie kategorii i stopnia zagrożeń;
- pełna ocena stanu krajowego zasobu dziedzictwa archeologicznego; określenie kategorii i stopnia zagrożeń oraz wyznaczenie stref o szczególnym zagrożeniu dla zabytków archeologicznych;
- objęcie skuteczną i zorganizowaną ochroną przynajmniej najcenniejszych zabytków techniki;
- pełna ocena stanu krajowego zasobu pomników historii i obiektów wpisanych na listę światowego dziedzictwa; określenie kategorii i stopnia zagrożeń;
- ocena stanu służb i możliwości wypełniania całokształtu zadań związanych z ochroną i opieką nad zabytkami;
- ocena stanu i stopnia objęcia opieką zabytków w poszczególnych kategoriach; doskonalenie, rozwijanie oraz podnoszenie efektywności i skuteczności instytucjonalnej oraz społecznej ochrony i opieki nad zabytkami;
- udoskonalenie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych w zakresie ochrony i opieki nad dziedzictwem kulturowym i zabytkami.

2. W zakresie działań o charakterze systemowym:

- powiązanie ochrony zabytków z polityką ekologiczną, ochrony przyrody, urbanistyczną i przestrzenną, celną i polityką bezpieczeństwa państwa;

- realizacja powszechnych tendencji europejskich i światowych do rozszerzania pola ochrony na całe dziedzictwo kulturowe, obejmujące dobra kultury i natury; stworzenie warunków pełnoprawnego partnerstwa Polski w strukturach jednostek unijnych, wyspecjalizowanych w ochronie dziedzictwa i krajobrazu kulturowego;
- przygotowanie strategii ochrony dziedzictwa kulturowego, wytyczającej główne założenia koncepcji ochrony w Polsce; wprowadzenie jej do polityk sektorowych we wszystkich dziedzinach i na wszystkich poziomach zarządzania i gospodarowania; wypracowanie metod zarządzania dziedzictwem kulturowym, w tym w szczególności obiektami z listy światowego dziedzictwa UNESCO i pomnikami historii oraz parkami kulturowymi;
- wypracowanie systemu stałego podnoszenia jakości prac prowadzonych w dziedzinie ochrony i opieki nad zabytkami.

3. W zakresie systemu finansowania:

- stworzenie stabilnego i przejrzystego systemu finansowania, zasilanego środkami pochodzącymi nie tylko z budżetu, ale także z odpisów podatkowych, podatków płaconych przez użytkowników obiektów zabytkowych, w tym z usług turystycznych, z kar za niszczenie i nieprawidłowe użytkowanie zabytków i z innych źródeł.

4. W zakresie dokumentowania, monitorowania i standaryzacji metod działania:

- stworzenie systemu stale aktualizowanych, elektronicznych baz informacji o zasobach i stanie zabytków w Polsce i ich dokumentacji; stworzenie warunków do realizacji ustawowego obowiązku dokumentowania wszystkich prac przy wszystkich grupach i typach obiektów zabytkowych;
- gromadzenie stale aktualizowanej wiedzy o stanie zachowania, postępach i wynikach prac konserwatorskich i restauratorskich, zagrożeniach, prawidłowości zarządzania i bezpieczeństwie użytkowania obiektów zabytkowych oraz o innych formach ochrony dziedzictwa;
- wytworzenie mechanizmów wiążących naukę z praktyką; wypracowanie i wprowadzenie szczegółowych zasad ochrony dziedzictwa w planach zagospodarowania przestrzennego; wypracowanie standardów zagospodarowania i estetyki zabytkowych przestrzeni publicznych.

5. W zakresie kształcenia i edukacji:

- utrzymanie i doskonalenie dotychczas wypracowanego systemu kształcenia w dziedzinie konserwacji i ochrony; zorganizowanie systemu podnoszenia kwalifikacji w każdej grupie zawodowej pracującej na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego; weryfikacja wszystkich dotychczas na drodze pozaakademickiej nabytych uprawnień poprzez stworzenie systemu akredytacji i uznawalności wykształcenia;
- kształcenie społeczeństwa w duchu poszanowania dla autentyzmu oraz wartości materialnych i niematerialnych wspólnego, wielokulturowego dziedzictwa; budowanie klimatu społecznego zrozumienia i akceptacji dla idei ochrony i dawności zabytków odczytywanych jako źródło tożsamości, wiedzy i dumy z przeszłości, tradycji, wiedzy o sposobie życia i pracy przodków;
- upowszechnianie wśród właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych znajomości zasad konserwatorskich, zasad etyki i profilaktyki konserwatorskiej; tworzenie mechanizmów ekonomicznych sprzyjających prawidłowemu traktowaniu obiektów zabytkowych.

6. W zakresie współpracy międzynarodowej:

- wzmocnienie obecności Polski w światowym i europejskim środowisku działającym na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i promocja polskich osiągnięć w tej dziedzinie;
- oparcie działań na pojęciu wspólnego dziedzictwa kultury ludzkości, w szczególności „Europy – wspólnego dziedzictwa kultury”, w którym wyzwaniem stanowią „obszary dwu - lub wielokulturowe”; troska o ochronę polskiego dziedzictwa kulturowego za granicą.

UZUPEŁNIENIE NARODOWEJ STRATEGII ROZWOJU KULTURY

Na podstawie przyjętej przez Radę Ministrów 21 września 2004 r. Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2013 Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego rozwinęło i uzupełniło jej zakres do roku 2020.

Celami Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020 są:

Cel strategiczny: zrównoważenie rozwoju kultury w regionach.

Cele częściowe:

1. Wzrost efektywności zarządzania sferą kultury.
2. Zmniejszenie dysproporcji regionalnych w rozwoju i dostępie do kultury.
3. Wzrost udziału kultury w PKB.
4. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i aktywna ochrona zabytków.
5. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury kultury.
6. Wzrost uczestnictwa w kulturze.
7. Rozwój szkół artystycznych i zwiększenie liczby godzin edukacji kulturalnej w programach szkolnych.
8. Efektywna promocja twórczości.
9. Promocja polskiej kultury za granicą.
10. Ochrona własności intelektualnej i walka z piractwem.
11. Wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań w systemie organizacji działalności kulturalnej w systemie upowszechniania kultury.
12. Rozwój przemysłów kultury: kinematografia, media, wydawnictwa, fonografia, design.

Cele Narodowej Strategii Rozwoju Kultury będą realizowane w ramach celu częściowego nr 4: Zachowanie dziedzictwa kulturowego i aktywna ochrona zabytków. Poza przesunięciem daty końcowej, wprowadzono 11 programów operacyjnych, jako system realizacyjny Narodowej Strategii Rozwoju Kultury, powiązany z finansowaniem działalności kulturalnej z budżetu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

STRATEGIA ROZWOJU KAPITAŁU SPOŁECZNEGO

Strategia rozwoju kapitału społecznego, która została przyjęta przez Radę Ministrów uchwałą nr 104 dnia 18 czerwca 2013 r. jest jedną z 9 strategii zintegrowanych, mających na celu wdrożenie SRK 2020. Jako cel główny wskazano w niej wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym Polski, w którego ramach określono 4 cele szczegółowe. Do ochrony zabytków odnosi się czwarty cel: „Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego”, a zwłaszcza priorytet 4.1.: „Wzmocnienie roli kultury w budowaniu spójności społecznej”.

Główne kierunki działań to:

4.1.1. Tworzenie warunków wzmocnienia tożsamości i uczestnictwa w kulturze na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym.

4.1.2. Ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz krajobrazu.

4.1.3. Digitalizacja, cyfrowa rekonstrukcja i udostępnianie dóbr kultury.

KONCEPCJA PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU 2030

Dokument przyjęty uchwałą nr 239 Rady Ministrów dnia 13 grudnia 2011 r. stanowi najważniejszy akt dotyczący ładu przestrzennego Polski. Założonym celem strategicznym jest efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej zróżnicowanych potencjałów rozwojowych do osiągnięcia konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia i większej sprawności państwa oraz spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej w długim okresie. Koncepcja ta kładzie szczególny nacisk na budowanie i utrzymywanie ładu przestrzennego, bowiem decyduje on o warunkach życia obywateli, funkcjonowaniu gospodarki i pozwala wykorzystywać szanse rozwojowe. Koncepcja formułuje także zasady i działania służące zapobieganiu konfliktom w gospodarowaniu przestrzenią i zapewnieniu bezpieczeństwa, w tym powodziowego. W znacznie większym stopniu niż dotychczas uwzględnia problematykę ochrony dziedzictwa kulturowego w systemie kształtowania prawidłowej polityki przestrzennej.

Jako cele polityki przestrzennej w aspekcie ochrony zabytków wskazano:

- ograniczenie presji urbanizacyjnej na obszary dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego poprzez rozwój narzędzi wspierania finansowego ochrony przyrody i krajobrazu;

- wprowadzenie systemu standardów zabudowy i zagospodarowania terenu na obszarach o niższym reżimie ochronnym;
- wprowadzenie narzędzi kompensacji utraconych korzyści ekonomicznych na terenach o wysokich restrykcjach konserwatorskich;
- wspieranie rewitalizacji zdegradowanych przestrzeni: starych dzielnic mieszkaniowych, obiektów przemysłowych, pokolejowych, opuszczonych wsi przez przyjęcie regulacji z zakresu rewitalizacji obszarów miejskich i starych zasobów mieszkaniowych.

Koncepcja wskazuje, że wzmocnienie ładu przestrzennego na poziomie zarządzania zasobem krajobrazów kulturowych i przyrodniczych będzie jednocześnie służyło wdrożeniu zapisów Konwencji Krajobrazowej Rady Europy.

STRATEGIA NA RZECZ ODPOWIEDZIALNEGO ROZWOJU DO ROKU 2020 (Z PERSPEKTYWĄ DO 2030 ROKU).

Dokument ten został przyjęty przez Radę Ministrów uchwałą nr 8 z dnia 14 lutego 2017 roku. Jest to aktualizacja Strategii Rozwoju Kraju 2020, przyjętej przez Radę Ministrów dnia 25 września 2012 roku.

Omawiany dokument jest strategicznym instrumentem zarządzania polityką rozwoju realizowaną przez instytucje państwa. W jednolitym systemie programowym przedstawia cele do realizacji w horyzoncie lat 2020 i 2030, określa warunki ich realizacji, wskazuje sposób ich osiągnięcia oraz określa najważniejsze projekty służące realizacji celów SOR.

Głównym celem Strategii jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.

Zadania powiązane z ochroną zabytków zostały uwzględnione w następujących obszarach:

1) Obszar e-państwo – kierunek interwencji: Budowa i rozwój e-administracji – orientacja administracji państwa na usługi cyfrowe. Wyznaczony cel strategiczny:

- digitalizacja i rozwój kultury cyfrowej – kontynuacja procesów związanych z digitalizacją, przechowywaniem i udostępnianiem różnego rodzaju zasobów dziedzictwa cyfrowego w Polsce (muzealnych, bibliotecznych, archiwalnych, audiowizualnych i zabytków), w tym do celów ponownego wykorzystywania, w ramach którego digitalizację należy rozumieć jako nowoczesną formę konserwacji i zabezpieczania najcenniejszych zasobów kultury;

2) Kapitał ludzki i społeczny – kierunki interwencji:

Wzmacnianie roli kultury dla rozwoju gospodarczego i spójności społecznej.

Działania do 2020 r.:

- wzmacnianie potencjału instytucji kultury o szczególnym znaczeniu – wspieranie instytucji kultury, których wieloletnia działalność i tradycja mają szczególne znaczenie dla celów polityki państwa w obszarze kultury i których dorobek jest ważnym elementem budowania tożsamości kulturowej Polaków oraz narzędziem promocji Polski w świecie;
- wypracowanie systemu wspierania rozwoju sektorów kreatywnych – stworzenie warunków dla rozwoju sektorów kreatywnych w Polsce, które wpłyną na rozwój całego ekosystemu wspierania kultury.

Działania do 2030 r.:

- ochrona i promocja dziedzictwa narodowego – wykorzystanie potencjału dziedzictwa dla wzmacniania kapitału społecznego oraz poczucia tożsamości i wspólnoty; inwestycje w dziedzictwo narodowe (dobra kultury, nauki i sztuki, zabytki, rozwój sieci muzeów, wspieranie i promocja dziedzictwa kulturowego wpisanego na listę światowego dziedzictwa UNESCO);
- wzmacnianie tożsamości, poczucia wspólnoty i więzi międzypokoleniowych poprzez uczestnictwo i zwiększanie dostępu do instytucji i dzieł kultury na wszystkich poziomach funkcjonowania wspólnoty (lokalnym, regionalnym, narodowym), likwidacja „białych plam” w dostępie do kultury.

PROGRAM OPERACYJNY „DZIEDZICTWO KULTUROWE”

Dokument został stworzony do działań związanych z opieką nad zabytkami i realizowany w ramach dwu komplementarnych priorytetów:

1. Rewaloryzacja zabytków nieruchomych i ruchomych;
2. Rozwój kolekcji muzealnych.

·Wojewódzkie

Na poziomie wojewódzkim opracowano następujące dokumenty o charakterze strategicznym:

1. Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego.
2. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego
3. Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami w Województwie Łódzkim.
4. Program Rozwoju Turystyki w Województwie Łódzkim.
5. Program Rozwoju Kultury w Województwie Łódzkim.

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

W dokumencie tym, we wstępie do rozdziału III zapisano, że kierunek rozwoju województwa łódzkiego to „Region spójny terytorialnie i wizerunkowo, kreatywny i konkurencyjny w skali kraju i Europy, o najlepszej dostępności komunikacyjnej, wyróżniający się atrakcyjnością inwestycyjną i wysoką jakością życia”.

W Strategii, w rozdziale IV wyznaczono cele, jak sama nazwa wskazuje, strategiczne, odpowiadające im cele operacyjne oraz strategiczne kierunki działań:

1. Cel strategiczny: Aktywne społeczeństwo obywatelskie, z dobrym dostępem do usług publicznych, sprzyjające włączeniu społecznemu.

Cel operacyjny 4: Wysoki poziom kapitału społecznego i silne społeczeństwo obywatelskie.

Strategiczny kierunek działań 4.1:

- rozwój społeczności lokalnych, m.in. poprzez wspieranie szkoleń, programów edukacyjnych, konkursów promujących postawy prospołeczne, wspieranie działań na rzecz dobra wspólnego, w szczególności wśród młodzieży, zaangażowania lokalnych instytucji publicznych we współpracę z mieszkańcami, stymulowanie rozwoju indywidualnej i korporacyjnej filantropii, wspieranie podnoszenia kompetencji liderów społecznych i animatorów działań społecznych ,itp.;

Strategiczny kierunek działań 4.2:

- wzmocnianie tożsamości regionalnej: kształtowanie świadomości regionalnej i lokalnej opartej na historycznej i kulturowej różnorodności, m.in. poprzez podnoszenie poziomu wiedzy historycznej o regionie na wszystkich etapach edukacji szkolnej, organizowanie konkursów na temat wiedzy o regionie, wspieranie szkoleń animatorów kultury, promocję i wspieranie rozwoju twórczości folklorystycznej, w tym szczególnie festiwali o zasięgu krajowym i międzynarodowym, warsztatów rękodzieła ludowego, tradycyjnych produktów regionalnych, inicjowanie tworzenia parków kulturowych i „żywych skansenów”; wzmocnianie rozwoju funkcji symbolicznych, m.in. poprzez kreowanie walorów przestrzeni, zasobów, produktów i wydarzeń symbolicznych, wspieranie realizacji zintegrowanych projektów inicjowanych m.in. przez Lokalną Grupę Działania oraz inne lokalne środowiska, promocję walorów kulturowych i przyrodniczych regionu, promocję i objęcie patronatem produktów i wydarzeń kulturalnych.

Cel operacyjny 5: Wysoki standard i dostęp do usług publicznych.

Strategiczny kierunek działań 5.3:

- rozwój usług i poprawa dostępu do sektora kultury, sportu, turystyki i rekreacji, m.in. poprzez wspieranie działań na rzecz podnoszenia bazy kultury, infrastruktury turystycznej, w tym szlaków turystycznych, wspieranie cyfryzacji zasobów i usług turystyki, kultury oraz zasobów dziedzictwa kulturowego; rozwój usług kultury, sportu, turystyki i rekreacji, m.in. poprzez wspieranie tworzenia zintegrowanych produktów turystycznych, promocję istniejących produktów turystycznych, wspieranie szkoleń na rzecz podniesienia jakości świadczonych usług kultury, turystyki, rekreacji, stymulowanie działań w zakresie rozszerzenia oferty kulturalnej instytucji kultury, wspieranie wydarzeń kulturalnych o randze krajowej i międzynarodowej, wspieranie podnoszenia kompetencji kadr sektora kultury, sportu, turystyki i rekreacji, wspieranie sieci współpracy podmiotów zaangażowanych w działania na rzecz rozwoju kultury.

2. Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój przestrzenny regionu z silnie powiązaniem z systemem osadniczym, nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystywanymi zasobami środowiska przyrodniczego.

Cel operacyjny 9: Zrównoważony system osadniczy.

Strategiczny kierunek działań 9.2:

- wspieranie procesów rewitalizacji i poprawa ładu przestrzennego poprzez rewitalizację zdegradowanych obszarów mieszkaniowych i przemysłowych, w tym rewitalizacja zabytkowych układów przestrzennych oraz obiektów zabytkowych, m.in. poprzez wsparcie dla tworzenia i realizacji zintegrowanych projektów obejmujących kompleksową odnowę obszarów, organizację warsztatów i konferencji na temat możliwości rozwiązywania problemów na obszarach zdegradowanych, wspieranie prac konserwatorskich, prowadzących do odnowy obiektów i obszarów zabytkowych oraz wykorzystania obiektów zabytkowych na cele kulturalne, społeczne, edukacyjne, turystyczne, gospodarcze, wreszcie organizowanie konkursów na najlepiej prowadzone rewitalizacje i rewaloryzacje; kształtowanie krajobrazu kulturowego, w tym zapewnienie wysokiej jakości przestrzeni publicznych, zapobieganie procesom chaotycznej suburbanizacji oraz propagowanie dobrych wzorców architektury regionalnej, m.in. poprzez stymulowanie opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, studiów historycznych i katalogów budownictwa regionalnego, formułujących zasady kształtowania ładu przestrzennego, wspieranie konkursów na najlepsze projekty urbanistyczne, dotyczące zagospodarowania przestrzeni publicznych, promocję walorów krajobrazu kulturowego, zwłaszcza mogących tworzyć symbole miejsca.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO AKTUALIZACJA

Dokument ten, opracowany z perspektywą do 2030 r., został przyjęty przez Sejmik Województwa Łódzkiego w 2010 r. i oczywiście podlega aktualizacjom. Aby chronić tożsamość regionalną, budowaną poprzez pielęgnowanie i kultywowanie wartości lokalnej kultury materialnej i niematerialnej, które są jednym z istotnych elementów dziedzictwa kulturowego, w *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego* ujęto m.in. wymagania ładu przestrzennego, urbanistyki i architektury, wymagania ochrony środowiska przyrodniczego, ochrony dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury. Województwo łódzkie posiada ogromne walory krajobrazu kulturowego oraz przyrodniczego, jednak wraz z upływem czasu następuje ich degradacja. Aby zapobiec negatywnym oddziaływaniom i ich skutkom, ważne jest by dbać o stan tego krajobrazu, a także kształtować jego nowe wartości.

Do największych problemów z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego w Planie zaliczono:

- niedostatecznie kontrolowany proces urbanizacji obszarów atrakcyjnych kulturowo, szczególnie na obszarach historycznych miast i w krajobrazie dolin rzecznych;
- brak obwodnic większości historycznych miast, gdzie występuje duże natężenie ruchu komunikacyjnego w strefach zabytkowych;
- istnienie wielu zdegradowanych obszarów wymagających rewitalizacji;
- brak zintegrowanego systemu informacji o obiektach zabytkowych do rewaloryzacji i rewitalizacji oraz odpowiedniego ich zagospodarowania;
- brak miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz całościowej gminnej ewidencji zabytków i gminnych programów opieki nad zabytkami;
- brak opracowań analitycznych i studialnych krajobrazu kulturowego;

- zły stan techniczny licznych obiektów zabytkowych;
- niska świadomość społeczna w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego, a szczególnie zabytków archeologicznych.

Wykorzystanie walorów przyrodniczych, kulturowych i turystycznych regionu w celu kształtowania tożsamości regionalnej jest zasadniczym kierunkiem działań, dotyczących powiązań środowiskowych i kulturowych. Należą do nich:

- ochrona najcenniejszych zasobów przyrodniczych i krajobrazowych oraz zapewnienie ciągłości systemu ekologicznego;
- zachowanie i ochrona materialnych a także niematerialnych zasobów dziedzictwa kulturowego oraz krajobrazu kulturowego województwa;
- wzrost atrakcyjności turystycznej województwa.

WOJEWÓDZKI PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM

Aktualny Wojewódzki Program zostanie przyjęty Uchwałą Sejmiku Województwa Łódzkiego określi strategiczne cele i zadania w zakresie ochrony dziedzictwa materialnego i niematerialnego województwa łódzkiego, kształtując tym samym politykę rozwoju regionu. Obecnie trwają konsultacje opracowanego projektu.

Wizją tego dokumentu jest: region wyróżniający się różnorodnością walorów dziedzictwa kulturowego i spuścizny dziejowej, stanowiących podstawę wielokulturowej tożsamości województwa łódzkiego.

W Programie ustalono priorytet: Rewitalizacja układów przestrzennych miast i wsi.

To działanie podstawowe będzie realizowane za pomocą działań wspomagających i uzupełniających, aby osiągnąć cele operacyjne:

W programie wskazano, że omówiony cel strategiczny jest możliwy do zrealizowania poprzez skoordynowane działania wszystkich jednostek samorządu terytorialnego, instytucji odpowiedzialnych za ochronę zabytków, a także właścicieli obiektów zabytkowych.

PROGRAM ROZWOJU TURYSTYKI W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM

Jako cel nadrzędny Programu Rozwoju Turystyki postawiono wykreowanie atrakcyjnego turystycznie wizerunku regionu, poprzez realizację kompleksowego zespołu działań organizacyjnych, inwestycyjnych i promocyjnych.

Aby wykonać postawione zadania należało określić i zanalizować występujące w tym obszarze trudności. W tym celu przeprowadzono strategiczną diagnozę, która pozwoliła na wyodrębnienie dwu węzłowych problemów rozwoju turystyki:

- brak turystycznego wizerunku województwa łódzkiego, wynikający m.in. z powszechnego zarówno wśród lokalnej społeczności, jak i turystów przekonania o niskiej atrakcyjności turystycznej regionu;
- niewystarczających produktach turystycznych województwa.

Innymi podstawowymi problemami rozwoju turystyki są:

- brak skoordynowanej polityki informacyjno-promocyjnej województwa dotyczącej turystyki, w tym słaby stopień tożsamości regionalnej;
- brak monitoringu rynku turystycznego, wykorzystywanego do celów inwestycyjnych i działań promocyjnych;
- niedostateczna liczba wykwalifikowanych pracowników zatrudnionych przy zarządzaniu i obsłudze ruchu turystycznego;
- niedostatecznie rozwinięta podstawowa infrastruktura turystyczna;
- niewystarczająco rozwinięta współpraca pomiędzy władzami samorządowymi, organizacjami turystycznymi i branżą turystyczną.

Dla likwidacji wykazanych problemów sformułowano kilka priorytetów i związanych z nimi celów operacyjnych oraz działań, w tym:

Priorytet 4: Kształtowanie przestrzeni turystycznej województwa do pełnienia funkcji turystycznych oraz rozwój infrastruktury turystycznej;

Cel operacyjny 4.2: Kształtowanie i rozwój mikroprzestrzeni turystycznych – rozwój infrastruktury wspierającej budowę produktów turystycznych;

Działanie 4.2.8: Rewitalizacja obiektów zabytkowych, założeń pałacowo-przemysłowych oraz zabytkowych układów urbanistycznych z uwzględnieniem potrzeb turystyki.

Deklarowanym celem tych działań jest wsparcie projektów, mających na względzie rewitalizację oraz zabezpieczenie elementów dziedzictwa materialnego na terenie województwa łódzkiego z uwzględnieniem potrzeb ruchu turystycznego. Zachowanie tych elementów powinno być realizowane w taki sposób, aby możliwe było wprowadzanie funkcji turystycznych a wymogi konserwatorskie zostały w pełni spełnione. Dokładna inwentaryzacja obiektów zabytkowych w Łódzkiem, wraz z wyróżnieniem przeznaczonych do wykonywania funkcji turystycznych, powinna być podstawą do prowadzenia wszelkich prac konserwatorsko-budowlanych. Kluczowym zadaniem winno być określenie priorytetów inwestycyjnych, z których najważniejszym jest zajęcie się obiektami znajdującymi się w najgorszym stanie, ale mającymi stosunkowo duży potencjał w wykorzystaniu dla turystyki oraz obiektami o kluczowym znaczeniu dla rozwoju regionalnej oferty kulturalnej.

PROGRAM ROZWOJU KULTURY W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM

Program został przyjęty przez Zarząd Województwa Łódzkiego 25 czerwca 2014 r. Celem tego programu jest wytyczenie kierunków polityki kulturalnej w województwie. Samorząd Województwa Łódzkiego przyjmuje na siebie rolę inicjującą i koordynującą politykę kulturalną regionu, a ponadto pełnić ma funkcję inspirującą samorządy lokalne oraz wszelkich nadawców i odbiorców komunikatów kultury do współdziałania na rzecz rozwoju regionu.

Program dzieli się na dwie części: diagnostyczną (syntetycznie podsumowującą dotychczasowe diagnozy dla obszaru kultury w województwie łódzkim) oraz część strategiczną. W pierwszej części zebrano wnioski z przeprowadzanych spotkań sektorowych i opracowanych badań stanu kultury w województwie, wskazano też najważniejsze trendy rozwojowe, sporządzono analizę SWOT. W drugiej części znajduje się opis założeń programowych, celów, rekomendowanych działań i informacja o wdrażaniu Programu.

Miasto Rawa Mazowiecka podejmuje i prowadzi działania, mające na celu przede wszystkim zrównoważony rozwój kultury, poprawę stanu zabytków oraz promocję dziedzictwa kulturowego na terenie miasta Rawa Mazowiecka. Cele i kierunki działań wskazane w niniejszym Programie są zgodne z celami określonymi w dokumentach strategicznych szczebla krajowego, wojewódzkiego oraz powiatowego.

Dokumentem odnoszącym się do zagadnień dziedzictwa kulturowego na poziomie lokalnym jest przede wszystkim opracowywany Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Rawa Mazowiecka na lata 2016-2025, który podkreśla m.in., iż rewitalizacja jest traktowana jako odpowiedź samorządów na wyzwania demograficzne, gospodarcze i społeczne. Wyznaczona w dokumencie Strefa Funkcjonalna „Śródmieście” wymaga rewitalizacji przestrzennej, społecznej i gospodarczej oraz ożywienia zdegradowanego obszaru centrum miasta, który utracił swoją rangę i wymaga poprawy jakości życia poprzez aktywizację mieszkańców i odtworzenie więzi społecznych.

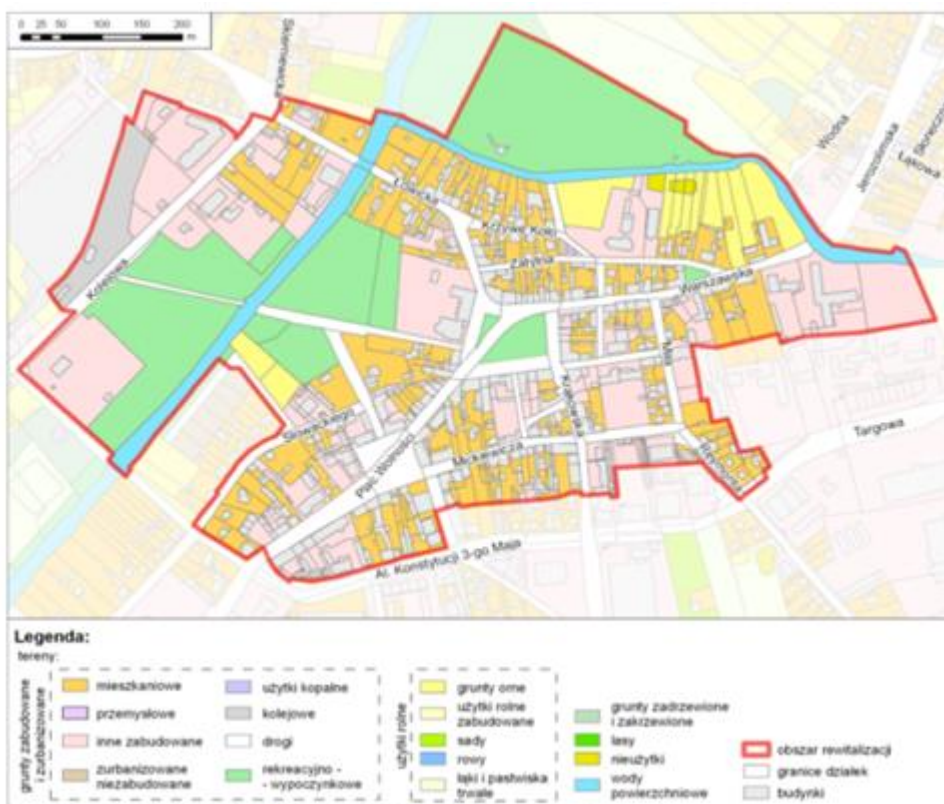
Dokumentem odnoszącym się do zagadnień złożonych przekształceń struktur historycznych miasta Rawa Mazowiecka jest Lokalny Program Rewitalizacji. W dokumencie tym na podstawie uwarunkowań kulturowych, społecznych, gospodarczych i technicznych określono obszary wskazane do dokonania działań rewitalizacyjnych, rewaloryzacyjnych i gentryfikacji. Prowadzone złożone procesy przekształceń w sferach: gospodarczej, strukturalnej, technicznej i społecznej będą powodować rozwój miasta Rawa Mazowiecka.

Właściwa rewitalizacja

Kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji.

Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim.*

* Wtyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*MIIR 07.2015

ŹRÓDŁO: PROJEKT LPR NA LATA 2015-2025, S. BOCHYŃSKI, M. HUCULAK

Obszar wyznaczony do rewitalizacji w Lokalnym Programie Rewitalizacji Miasta Rawa Mazowiecka na lata 2016-2025.

Dokumentami odnoszącymi się do zagadnień dziedzictwa kulturowego są: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania miasta Rawa Mazowiecka i obowiązujące Miejsce Plany Zagospodarowania Przestrzennego.

Rys historyczny

Rawa Mazowiecka – należy do najstarszych ośrodków miejskich w Polsce Środkowej o czym świadczy pochodząca z około 1160 r. pierwsza historyczna wzmianka o miejscowości. Jednakże początki osadnictwa na tym terenie sięgają czasów epoki kamienia łupanego (10 tys. – 4,5 tys. lat p. n. e.). Ślady osady pochodzą z przełomu epoki brązu i żelaza. Osada znana z XIV - wiecznych dokumentów istniała prawdopodobnie na terenie Anielskiej Góry (zwanej także Diabelską) położonej na północny – zachód od obecnych siedzib. Właściwy ośrodek grodowy leżał 1,5 km od wspomnianej osady i na południe od obecnego miasta. Usytuowanie grodziska wykorzystywało podmokłe tereny łąk, zapewniając sobie naturalną izolację gwarantującą bezpieczeństwo. Gród z podgrodzem utożsamiany jest jednak z Anielską Górą, która była elementem wyjściowym dla dalszych procesów osadniczych. Miasto przedlokacyjne, po raz pierwszy wymienione w 1321 r., znane jako Stare Miasto czy Stara Rawa, nie rozwinęło się na bazie Anielskiej Góry, ale w oddaleniu od niej. Do końca XIII w. Rawa nie była znaczącym ośrodkiem, gdyż znajdowała się w granicach kasztelani w Białej (obecnej Białej Rawskiej). Wzrost znaczenia Rawy, a tym samym upadek Białej, wiązał się z przebiegiem nowej drogi handlowej toruńsko – lwowskiej oraz ze stratami poniesionymi przez siedzibę kasztelani w wyniku najazdu Rusi i Litwy na Mazowsze. Na początku drugiej połowy XIV w. wzniesiono na wschodnim przeciwnym brzegu Rawki murowany zamek, na miejscu wcześniejszego drewniano - ziemnego kazimierzowskiego z 1313 r. Jego powstanie bezpośrednio świadczyło o przeniesieniu centrum osadniczego ze Starej Rawy i przejściu przez nowy gród funkcji administracyjnych pełnionych wcześniej przez Białą. Stare Miasto pozostało osadą o charakterze miejskim. W niej wykształciły się funkcje miastotwórcze, które bezpośrednio wpłynęły na powstanie gminy lokacyjnej.

Lokacja miasta na prawie chełmińskim miała miejsce między 1355 a 1374 r. Nowa Rawa lokowana była na surowym korzeniu, podobnie jak zamek książęcy na wschodnim brzegu rzeki Rawki, u ujścia rzeki Ryłki, i nawiązywała do istniejących szlaków handlowych biegnących do Lwowa, Warszawy, Piotrkowa Trybunalskiego, Torunia i Łowicza. Miasto lokacyjne otoczone było murami obronnymi, w których cztery bramy prowadziły do Warszawy i Nowego Miasta, do zamku, do Piotrkowa Trybunalskiego oraz do Łowicza. Centrum Nowej Rawy stanowił prostokątny rynek z drewnianym ratuszem. Poza murami istniał klasztor Augustianów i kościół szpitalny co świadczyło o dużym znaczeniu miasta na religijnej mapie Królestwa Polskiego, które wzrosło także na początku XVII w., gdy do miasta przybył zakon Jezuitów zastąpiony w drugiej połowie XVIII w. przez Pijarów. Ponadto

o roli Rawy w życiu religijnym świadczyła liczba obiektów sakralnych w XVII i XVIII w. – pięć kościołów i dwa klasztory.

W XVI w. obwarowania miejskie powoli zaczęły tracić na znaczeniu i pozbawione odpowiedniej konserwacji z czasem uległy całkowitemu zniszczeniu.

Szesnastowieczna Rawa była jednym z największych miast mazowieckich i znaczenia tego nie umniejszyły nawet pożary. Wówczas poza murami miejskimi przy trakcie biegnącym do Piotrkowa powstało przedmieście zwane Nowym Światem, z trójkątnym placem przedbramnym - Końskim Targiem. W XVI i pierwszej połowie XVII w. Rawa stanowiła centrum handlowo – usługowe dla pobliskich miejscowości i była miejscem odbywania się jarmarków, a zwłaszcza słynnych rawskich targów koni i bydła, na które spędzano zwierzęta aż z ukraińskich i mołdawskich stepów. Cechy szewców, piekarzy, krawców, rzeźników, a także rzemieślników branży metalowej przeżywały swój „złoty wiek”. Miasto zasłynęło także z produkcji włókienniczej, zwłaszcza tkanych pasów, konkurujących nawet z perskimi i tureckimi. Jednakże w wyniku zniszczeń powojennych Rawy w połowie XVII w. przeniesiono produkcję pasów w Opoczynskie.

Zniszczenia wojen szwedzkich doprowadziły miasto do regresu społeczno – gospodarczego, które zaczęło się odradzać dopiero w XVIII w., w dobie pojawiającego się kapitalizmu. Wtedy na gruntach wsi Zamkowa Wola, u zbiegu traktu warszawskiego i drogi do Nowego Miasta, powstało handlowo – rzemieślnicze osiedle żydowskie stanowiące konkurencję dla mieszczan rawskich. Jednakże już w 1799 r. zostało włączone w granice miasta. W wyniku podziałów rozbiorowych Rawa znalazła się pod panowaniem pruskim stając się wówczas stolicą powiatu. Krótkotrwała stabilizacja gospodarcza wiązała się z odbudową i przebudową miasta po 1815 r., którym towarzyszyły procesy uprzemysłowienia – utworzenie fabryki sukna i osady fabrycznej z działkami wytyczonymi wzdłuż traktu piotrkowskiego. Rozwój przemysłowy został zahamowany przez wybuch powstania listopadowego, a także zmniejszenie zapotrzebowania na wyroby z Rawy. Po zakończeniu walk narodowo – wyzwoleniczych fabryka sukna mająca już nowego właściciela (Edwarda Frydrychsa) w latach czterdziestych rozwinęła produkcję przędzy czesankowej kształtując sobie dogodną pozycję na rynkach warszawskich. Jej prosperity nie trwało jednak długo, gdyż kryzys ekonomiczny lat 1847 – 1848 doprowadził fabrykanta do bankructwa. Wielkoskalowa produkcja przemysłowa nie odrodziła się w Rawie i z czasem miasto przestało liczyć się jako znaczący ośrodek produkcji włókienniczej.

W latach 60 – tych regres pogłębił pożar dzielnicy żydowskiej, która została całkowicie zniszczona. Mimo to Rawa nadal pozostawała ważnym centrum administracyjnym, zwłaszcza że po reformie w 1870 r. została jedynym miastem w powiecie, będąc jego stolicą sprawującą władzę nad dawnymi miastami – Inowłodzem, Białą i Nowym Miastem.

Dopiero w latach 1918 – 1939 r. Rawa podlegała planowym procesom odbudowy miasta. Wówczas z zamiarem przyspieszenia rozwoju planowano rozbudować kolej wąskotorową z Warszawy do Tomaszowa Mazowieckiego, jednakże skończyło się na modernizacji nitki Rogów – Rawa – Biała, co zapewniło połączenie centrum powiatu z siecią kolei normalnotorowej. W czasie drugiej wojny światowej istniały tu dwa getta żydowskie i dwa obozy jenieckie. W okresie powojennym odbudowano miasto ze zniszczeń wojennych i wprowadzono dużo nowych elementów do układu urbanistycznego, co jednak nie spowodowało zatarcia pierwotnych form rozplanowania miasta. Dlatego też do dnia dzisiejszego w układzie przestrzennym wyraźnie zaznaczają się elementy przedlokacyjne – gród z podgrodzem, Stare Miasto, zamek książąt Mazowieckich i lokacyjne – Nowe Miasto, a także związane z XIX - wieczną regulacją Rawy - zakład przemysłowy i dzielnica sukiennicza, w której jednak nie zachował się żaden z domów sukiennika.

Symbole miasta Rawa Mazowiecka

Herb Rawy Mazowieckiej obrazuje mur forteczny blankowany srebrny z bramą otwartą i trzema blankowanymi wieżami z pojedynczymi oknami każda, nakryte potrójnymi niebieskimi daszkami na czerwonym tle.

Logo Rawy Mazowieckiej brzmi: „w to mi graj!”

DIAGNOZA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO MIASTA RAWA MAZOWIECKA

Obiekty i tereny wpisane do rejestru zabytków:

- oCmentarz wielowyznaniowy, ok. 1820 r. nr 806 z dn. 20.11.1991;
- oCmentarz żydowski, przed 1775 r. nr 872 z dn. 30.03.1992;
- oMost na rzece Rawce, 1925-1950 r. nr 1000 z dn. 31.12.1996;
- oPark miejski, poł. XIX w. nr 478 z dn. 16.09.1978;
- oStrefa ścisłej ochrony konserwatorskiej Starego Miasta XIII w. nr 800 z dn. 04.10.1991
- Pl. Piłsudskiego
- oDawne kolegium jezuickie, klasztor, nr 9, mur., I poł. XVII (fundamenty 1613 r.) nr 780/234 z dn. 27.12.1967;
- oDzwonnica przy kościele par. pw. Niepokalanego Poczęcia, nr 9, mur., XVIII/XIX w. nr 779/233 z dn. 27.12.1967;
- oKamienica, nr 10, mur., 1827 r. nr 789/243 z dn. 1967;
- oKamienica, nr 11, mur., 1827 r. nr 790/244 z dn. 27.12.1967;
- oKamienica, nr 12, mur., 1825-1827 r. nr 791/245 z dn. 27.12.1967;
- oKamienica, nr 14, mur., 1825-1827 r. nr 792/246 z dn. 27.12.1967;
- oKamienica, nr 15(d.16), mur., 1825-1827 r. nr 793/245 z dn. 27.12.1967;
- oKamienica, nr 16(d.17), mur., 1825-1827 r. nr 271/201 z dn. 27.12.1967;

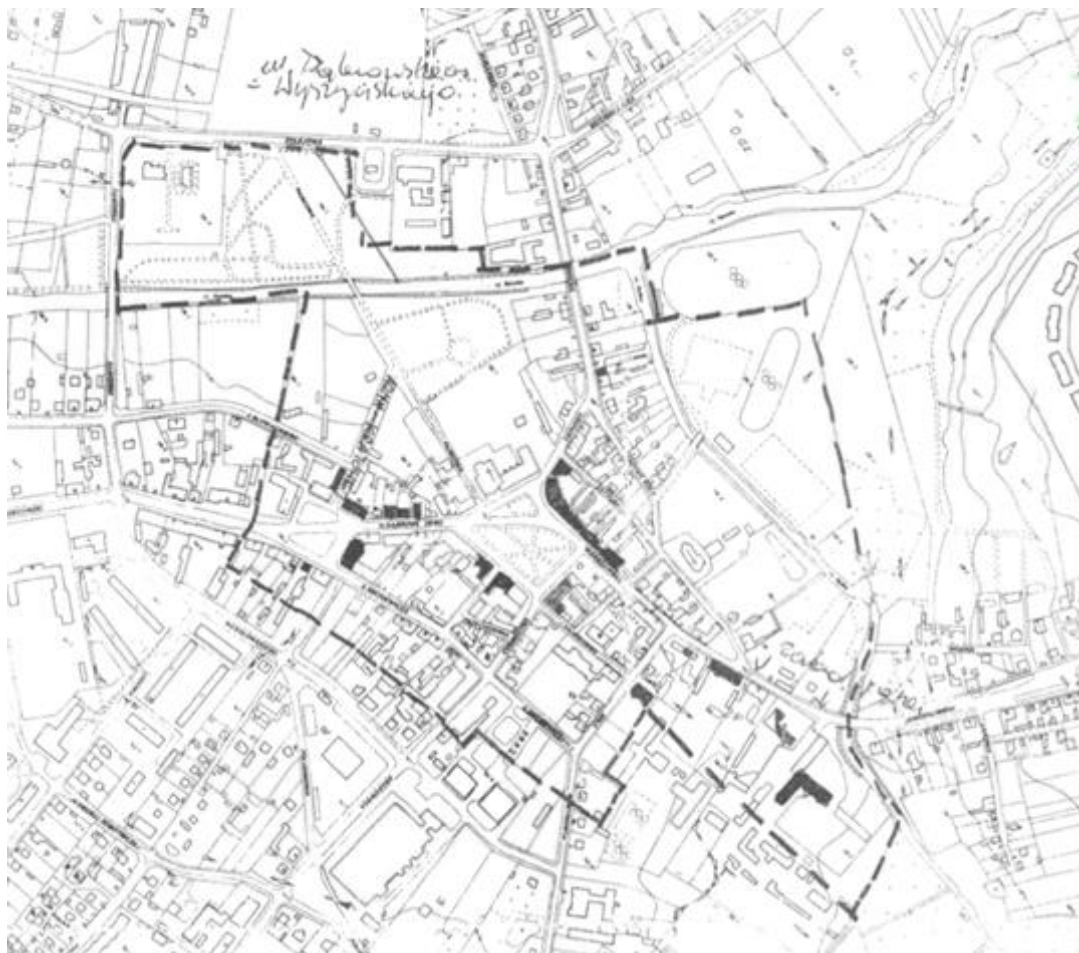
- o Kościół par. pw. Niepokalanego Poczęcia (d. jezuitów), nr 9, mur., I poł. XVII w. (fundamenty 1613 r.) nr 777/232 z dn. 27.12.1967;
 - o Ratusz, nr 5, mur., I poł. XIX w. nr 785/239 z dn. 27.12.1967;
 - o Trzy kamienice – Urząd Miasta, nr 4/4a/4b, mur., 1827 r. nr 786/240, 787/241, 788/242 z dn. 27.12.1967;
 - Pl. Wolności
 - o Dom mieszkalny, nr 6, mur., przed 1817 (elewacja 1827) nr 795/249 z dn. 27.12.1967;
 - ul. Armii Krajowej
 - o Pozostałości pałacyku cesarskiego, Komisja Obwodowa nr 1, mur., 1827 r. nr 272/202 z dn. 27.12.1967;
 - ul. Kolejowa
 - o Dworzec kolejowy, nr 10, mur., 1917 r. nr 1000 z dn. 31.12.1996;
 - o Rogowska kolej dojazdowa, 1914-1917 r. nr 1000 z dn. 31.12.1996;
 - ul. Kościuszki
 - o Szkoła podstawowa nr 1, nr 19, mur., 1922-1937 r. nr 916 z dn. 22.11.1992;
 - ul. Łowicka
 - o Muzeum Ziemi Rawskiej, nr 26, mur., 1930-1933 r. nr 631 z dn. 29.09.1983;
 - ul. Mickiewicza
 - o Jatki, nr 11, mur., XIX w. nr 270/200 z dn. 27.12.1967;
 - ul. Miła
 - o Brama wjazdowa, nr 4, mur., I ćw. XX w. nr 913 z dn. 04.12.1992;
 - o Dom ogrodnika, nr 4, mur., 1910 r. nr 913 z dn. 04.12.1992;
 - o Willa, nr 4, mur., 1910-1924 r. nr 913 z dn. 04.12.1992;
 - ul. 1 Maja
 - o Dworek, nr 55, mur., k. XIX w. nr 789 z dn. 07.02.1989;
 - ul. Słowackiego
 - o Dworek, nr 44(d. 14), mur., 1770 r. nr 601/1009 z dn. 09.06.1954;
 - o Młyn gospodarczy, nr 76, mur., 1918-1919 r. nr 886 z dn. 04.12.1992
 - ul. Skorupki
 - o Klasztor o.o. Pasjonatów, nr 3, mur., I poł. XIX (po 1817 r.) nr 782/236 z dn. 27.12.1967
 - o Kościół pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Pawła od Krzyża, nr 3, mur., 1790 r. nr 781/235 z dn. 27.12.1967;
 - ul. Warszawska
 - o Kamienica, nr 8, mur., 1890 r. nr 769 z dn. 25.08.1986;
 - o Kościół ewangelicki, nr 12, mur., XVII/XIX w. nr 783/237 z dn. 27.12.1967;
 - ul. Zamkowa
 - o Zamek książąt mazowieckich, nr 3, mur., 1355/1370 r. nr 784/238 z dn. 27.12.1967.
- Pozostałe zabytki zamieszczone w Gminnej ewidencji zabytków Miasta Rawa Mazowiecka
- Pl. Piłsudskiego
 - o Cmentarz przykościelny Niepokalanego Poczęcia, nr 9, 1613 r.

- oKamienica, nr 1, mur., 1825-1827 r. (WEZ);
- oKamienica, nr 2, mur., 1825-1827 (WEZ);
- oKamienica, nr 3, mur., 1825-1827 (WEZ);
- oKamienica, nr 13/13A, mur., 1825-1827 r. (WEZ);
- Pl. Wolności
- oBudynek straży pożarnej, nr 4, mur., 1930 r. (WEZ);
- oDom, nr 3, mur., 1827-1829 r. (WEZ);
- oDom, nr 11, mur., I ćw. XX w. (WEZ);
- ul. Jerozolimska
- oAusteria, nr 30, mur., 1833 r. (WEZ);
- ul. Katowicka
- oKaplica znalezienia św. Krzyża, mur., XIX w. (WEZ);
- ul. Kilińskiego
- oDom, nr 4, mur., I ćw. XX w. (WEZ);
- ul. Kościuszki
- oDom, nr 3, mur., k. XIX w. (WEZ);
- oDom, nr 4, mur., k. XIX w. (WEZ);
- oDom, nr 14, mur., ok. 1930 r. (WEZ);
- ul. Krakowska
- oDom, nr 6, mur., XIX/XX w. (WEZ);
- oDom, nr 7, mur., k. XIX w. (WEZ);
- ul. Łowicka
- oDom, nr 4, mur., k. XIX w. (WEZ);
- oDom, nr 10, mur., 1888 r. (WEZ);
- oDom, nr 14, mur., 1900 r. (WEZ);
- ul. Mazowiecka
- oDom, nr 2, mur., I ćw. XX w. (WEZ);
- ul. Mickiewicza
- oDom, nr 18, mur., 1932 r. (WEZ);
- oDom, nr 24, mur., k. XIX w. (WEZ);
- ul. 1 Maja
- oKaplica pw. św. Rocha, nr 5, mur., XIX w. (WEZ);
- ul. Reymonta
- oKapliczka, nr 11, mur., XIX w. (WEZ);
- ul. Skierniewicka
- oDom, nr 1, mur., 1891 r. (WEZ);
- oDom, nr 7, drewn., I ćw. XX w.;
- ul. Słowackiego,

- oDom, nr 9, mur., I ćw. XX w. (WEZ);
- oDom , nr 74(d. 31), mur., 1911 r. (WEZ);
- ul. Skorupki
- oCmentarz przykościelny o.o. Pasjonistów, nr 3, mur., poł. XIV w.;
- ul. Tomaszowska
- oDom, nr 4, mur., I ćw. XX w. (WEZ);
- oKaplica Cmentarna pw. Św. Elżbiety, nr 29, mur., II poł. XIX w.;
- ul. Warszawska
- oCmentarz przykościelny ewangelicko-augsburskim, nr 12, mur., XIV w.;
- oDom, nr 3, mur., po 1825 r. (WEZ);
- oDom, nr 10, mur., k. XIX w. (WEZ);
- oDom, nr 15, mur., k. XIX w. (WEZ);
- oSzpital obwodowy, nr 14, mur., 1828-1830 r. (WEZ);
- oZespół kościoła szpitalnego, nr 12, mur., XVI w. (WEZ);
- ul. Wyszyńskiego
- oDom, nr 1, mur., k. XIX w. (WEZ);
- oDom, nr 2, mur., k. XIX w. (WEZ);
- oDom, nr 3, mur., k. XIX w. (WEZ);
- ul . Zamkowa Wola
- oDom, nr 5, mur., 1930 r. (WEZ);
- oKapliczka, mur., pocz. XX w. (WEZ);

OBIEKTY I OBSZARY REPREZENTATYWNE

Układ urbanistyczny - historyczne centrum miasta

Osada znana z XIV wiecznych dokumentów istniała prawdopodobnie na terenie Anielskiej Góry, położonej na północny – zachód od obecnych siedzib, jednak miasto przedlokacyjne, znane jako Stare Miasto lub Stara Rawa, rozwinęło się w oddaleniu od niej. Lokacja miasta miała miejsce między 1355 a 1374 rokiem. Nowa Rawa lokowana była na surowym korzeniu, podobnie jak zamek książęcy na wschodnim brzegu rzeki Rawki, i nawiązywała do istniejących szlaków handlowych. Miasto lokacyjne otoczone było murami obronnymi z czterema bramami. Centrum Nowej Rawy stanowił prostokątny rynek z drewnianym ratuszem. Od XVI wieku obwarowania miejskie powoli zaczęły tracić znaczenie i z czasem uległy całkowitemu zniszczeniu. W tym czasie przy trakcie biegnącym do Piotrkowa Trybunalskiego powstało przedmieście zwane Nowym Światem, z trójkątnym placem przedbramnym - Końskim Targiem. Do dnia dzisiejszego w układzie przestrzennym miasta wyraźnie zaznaczają się zarówno elementy przedlokacyjne - gród z podgrodzem, Stare Miasto, Zamek Książąt Mazowieckich, jak i lokacyjne - Nowe Miasto, a także elementy późniejsze, związane z jego XIX wieczną regulacją zaistniałą na skutek utworzenia fabryki sukna i osady fabrycznej z działkami wytyczonymi wzdłuż traktu piotrkowskiego. Niestety nie zachował się żaden z domów sukienników. Planowym procesom rozbudowy Rawa podlegała w latach 1918– 1939, kiedy to powstały projekty rozbudowy kolei wąskotorowej z Warszawy do Tomaszowa Mazowieckiego, które zakończyły się modernizacją linii Rogów – Rawa – Biała, oraz w okresie po drugiej wojnie światowej, kiedy odbudowano miasto ze zniszczeń wojennych i wprowadzono dużo nowych elementów do układu urbanistycznego. Nie spowodowało to jednak zatarcia pierwotnych form rozplanowania miasta.

Rogowska Kolej Dojazdowa – linia kolejki wąskotorowej na odcinku Rogów – Rawa Mazowiecka – Biała Rawska

Początków Rogowskiej Kolei Dojazdowej należy szukać podczas pierwszej wojny światowej, kiedy to w 1915 r. aby usprawnić zaopatrzenie swoich wojsk Niemcy rozpoczęli budowę kolei polowej od stacji kolei normalnotorowej w Rogowie w kierunku wschodnim, ku linii frontu. Do 22 marca 1915 r. powstała linia o długości 48 km do Białej Rawskiej przebiegająca przez Rawę Mazowiecką.

Zaplecze kolei znajdowało się na stacji stycznej z koleją normalnotorową w Rogowie, gdzie znalazła się duża, drewniana parowozownia. Latem 1915 r., w wyniku ofensywy niemieckiej, linia frontu przesunęła się na wschód poza Warszawę. W efekcie kolej straciła na swoim znaczeniu militarnym, i wykorzystywano ją do transportu płodów rolnych i drewna. Wkrótce linia ta stała się koleją użytku publicznego; i w 1917 r. z Rogowa do Białej Rawskiej wprowadzono planowy ruch pociągów osobowych. Po II wojnie światowej na Kolei Rogowskiej dominował przewóz ładunków przychodzących z sieci normalnotorowej, które na stacji stycznej w Rogowie przeładowywano następnie do wagonów wąskotorowych. Aby wyeliminować kosztowny i kłopotliwy przeładunek, w 1968 r. rozpoczęto przygotowania do wprowadzenia do ruchu wagonów transporterów, tj. specjalnych niskich platform dostosowanych do przewozu całych wagonów normalnotorowych. Na przełomie 2000 i 2001 r. znacznie ograniczono ruch pociągów osobowych i ostatecznie ruch pasażerski zamknięto 9 czerwca 2001 r. Pociągi towarowe kursowały do końca września 2001 roku. W grudniu 2001 r. powiat rawski wraz z Fundacją Polskich Kolei Wąskotorowych wystąpił do PKP z wnioskiem o przejęcie zamkniętej kolei. Od 2002 r., po oficjalnym przekazaniu, Fundacja objęła kolej swoją opieką i gromadzi na stacji w Rogowie zabytkowy tabor kolejowy sprowadzany z różnych likwidowanych kolei w Polsce. Już dziś, obok Muzeum Kolejnictwa w Sochaczewie, jest to najliczniejsza kolekcja w Polsce. Na bazie istniejącej linii zorganizowano trasę turystyczną prowadzącą przez urokliwe krajobrazowo tereny Mazowsza i przebiega przez wiele atrakcyjnych pod względem turystycznym miejscowości, wśród nich warto wymienić: Rogów (m.in. Arboretum i Alpinarium), Głuchów (m.in. późnobarokowy kościół z 1786 r.), Boguszyce (drewniany kościół z 1558 r.), Rawę Mazowiecką oraz Białą Rawską.

Zamek Książąt Mazowieckich

Pierwotny zamek wzniesiony w roku 1313, został wybudowany przez książąt mazowieckich Siemowita III i dokończony przez jego syna Siemowita IV.

Podczas wojen szwedzkich został poważnie zniszczony, a następnie odbudowany w roku 1789. Budowla położona jest na sztucznym usypisku w widłach rzeczek Rawki i Rylki. Od miasta oddziela się sztucznym kanałem. Oglądać można zachowane resztki czternastowiecznych murów, basztę narożną, ślady trzech baszt mieszczących się na narożnikach murów oraz ślady po bramie, od strony miasta. Mury obwodowe zachowały się jedynie w nikłych fragmentach, nieznacznie wystających ponad poziom gruntu. Od strony północnego skrzydła widać zawalone sklepienia, które zapewne są pozostałościami po dawnych budynkach mieszkalnych.

Zespół klasztorny pojezuicki z kolegium i kościołem pw. Niepokalanego Poczęcia NMP

Kolegium wraz z kościołem zostało wybudowane w pierwszej połowie XVII wieku. Około połowy XVIII wieku dokonano częściowej przebudowy, a w XIX wieku rozebrano część budynków.

Kościół pw. Niepokalanego Poczęcia NMP jest przykładem budowli wczesnobarokowej z fasadą w stylu późnego baroku. Trójnawowy, w całości murowany o bazylikowym charakterze. Wąskie nawy boczne, nad którymi widnieją emporie, otwierają się w stronę nawy głównej arkadami filarowymi. Prezbiterium, równie szerokie jak nawa główna zamyka się wielobocznie i od strony północnej sąsiaduje z prostokątną zakrystią, która z kolei łączy się z klasztorem, dzięki korytarzowi biegnącemu przy nawie północnej.

Sklepienia kolebkowe z lunetami na gurtach można zobaczyć w ołtarzowej części kościoła, nawie głównej oraz zakrystii, zaś w nawach bocznych widnieją sklepienia o charakterze krzyżowym. Fasada jest dwukondygnacyjowa i posiada lekko wybrzuszoną część środkową. Ponadto została rozcłonkowana gzymsami i pilastrami oraz zwieńczona szczytem ujętym w wolutowe spływy i obeliski.

Zadaszenie świątyni jest dwuspadowe, jedynie nad nawami bocznymi i zakrystią – pulpitowe.

We wnętrzu można podziwiać wykonany z drewna chór muzyczny, który wspiera się na dwóch słupach z rzeźbami atlantów oraz umieszczoną tuż za nim drewnianą kruchtę, bogato zdobioną. W świątyni mieści się ołtarz główny z rzeźbami świętych oraz sześć ołtarzy bocznych z obrazami i rzeźbą Chrystusa Ukrzyżowanego.

Prostopadle do kościoła przylega poklasztorny budynek. W całości murowany, piętrowy, wykonany na planie prostokąta z ryzalitem od strony zachodniej, który jest pozostałością nieistniejącego już skrzydła. Pomieszczenia wewnątrz mieszczą się wzdłuż korytarza. Sklepienia o charakterze kolebkowym z lunetami. Frontowa elewacja posiada gzymsy kordonowe, zaś ogrodowa podparta została szkarpami. Całość pokrywa dwuspadowy dach.

Przy północno-wschodnim narożniku kościoła umiejscowiona została dwukondygnacyjowa, murowana dzwonnica.

Ratusz

Budynek powstał w 1822 roku, projektantem był Bonifacy Witkowski. Jest to ratusz o klasycystycznym charakterze, murowany i piętrowy. Budynek powstał na planie litery „L”. Ściany zostały rozczłonkowane pilastrami i gzymsami. Parterowe okna ubogacone są płycinami arkadowymi. W fasadzie mieści się dwukolumnowy portyk wglębny sięgający obu kondygnacji. Całość osłonięta jest dwuspadowym dachem.

Stanowiska archeologiczne uznane za reprezentatywne

·Stanowisko 1 – grodzisko średniowieczne XIII – XIV wiek, z reliktem murowanej kaplicy, stołeczny grud Mazowska rawskiego tzw. Anielska Góra;

·Stanowisko 1a – obronne podgrodzie z średniowiecznymi pracowniami rzemieślniczymi.

Dziedzictwo kultury niematerialnej

Ziemia rawska kształtowała się odmiennie od łęczyckiej i sieradzkiej, należała bowiem do innej prowincji - historycznego Mazowsza. W czasach pierwszych Piastów Rawa nie odgrywała znaczącej roli na tym obszarze, gdyż ważniejszą rangę posiadały grody w Łowiczu i Białej. To wokół obecnej Białej Rawskiej i Łowicza utworzono pierwsze kasztelanie. Dopiero w 1313 roku utworzono kasztelanię rawską. Znaczenie polityczne Rawy rozwinęło się bardzo szybko. W XIV w. została ona stolicą ziemi rawskiej. Następnie ziemia rawska uzyskała miano Księstwa Rawskiego, rządzonego przez książąt mazowieckich. W tym czasie wzniesiono tu zamek obronny a miasto otoczono murem obronnym. Ranga Rawy Mazowieckiej wzrosła, gdy utworzono tzw. skarb kwarciany, do którego wpływał podatek na utrzymanie wojska Rzeczypospolitej.

Księstwo rawskie nawet po zjednoczeniu większości ziem polskich było samodzielnym lennym terytorium Korony, podobnie jak całe Mazowsze. W 1462 r. po wygaśnięciu lokalnej linii Piastów mazowieckich księstwo zostało włączone do państwa polskiego. Obecnie przynależność do ziemi rawskiej nie rozciąga się już tak wyraźnie na całym obszarze dawnej krainy historycznej. Zachowała się ona jednak nadal w południowej części tego regionu. Osłabienie więzi regionalnych ziemi rawskiej jest wyraźną konsekwencją wzrostu znaczenia innych miast.

Rawski podregion kulturowy

Subregion rawski kiedyś należał do tzw. Mazowsza polnego. Budownictwo ludowe rawskiego, w przeciwieństwie do łowickiego, nie wyróżniało się szczególnie od innych regionów Mazowsza, północnej Małopolski, czy Ziemi Sieradzkiej. Zagrody były stawiane na planie prostokąta, budynki stawiano wzdłuż jego trzech boków, na czwartym natomiast stawiano płot ze sztachetek. Drewniane chałupy o ścianach zrębowych, budowane z zastosowaniem ciesielskiego złącza na „jaskółczy ogon”, były pobielane wapnem. Ich naczółkowe dachy pokrywała schodkowo słomiana strzecha. Wnętrze chaty było zdobione, choć nie tak bogato jak w łowickim, jednobarwnymi wycinankami – kolistymi, kwadratowymi bądź w kształcie tzw. różgi, co jest najbardziej charakterystyczne dla tego obszaru. Dodatkowo od początku XX w. izby dekorowano papierowymi koronkami, firankami, girlandkami, kwiatami, pajakami. We wnętrzu rawskiej chałupy popularne były również dekoracyjne tkaniny, tradycja tkactwa przetrwała do czasów współczesnych w Królowej Woli, gdzie z tkanin wytwarza się kapy, kilimy, dywaniki.

Wyróżnikiem tego obszaru jest wielkanocna tradycja robienia pisanek zwanych kraszankami, kolorowano je na czarno i nanoszono na nie wosk w motywy różg, słoneczek, kogutków i lalek.

Strój ludowy został ukształtowany pod wpływem łowickiego i opoczyńskiego. Tradycyjne elementy to pasiasty wełniak, zapaska – fartuch oraz zapaska naramienna. Cechą charakterystyczną jest odmienny dla różnych wsi regionu układ prążków na zapaskach. Obecnie strój ludowy nie jest już powszechnie używany, jednak tradycja jego noszenia przetrwała w okresie świąt w okolicach Rawy Mazowieckiej.

Ze sztuką ludową regionu rawskiego można się zapoznać w Muzeum Ziemi Rawskiej w Rawie Mazowieckiej.

Muzeum Ziemi Rawskiej

Muzeum Ziemi Rawskiej zostało powołane w 1965 roku z inicjatywy Towarzystwa Przyjaciół Muzeum Ziemi Rawskiej.

Oficjalne otwarcie Muzeum nastąpiło 22 lipca 1966 roku. Zbiory Muzeum gromadzono w Baszcie Zamku Książąt Mazowieckich, następnie do dyspozycji ośrodka przekazano obiekt dawnego kolegium jezuickiego, które przylega do kościoła pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny.

W takiej relacji obiekt działał do 1981 roku. Następnie placówka została przeniesiona do willi przy ul. Łowickiej - wzniesionej w roku 1930 dla Tadeusza Frankiewicza, który był wówczas dyrektorem Rawskiego Syndykatu Rolniczego. Ponowne otwarcie Muzeum nastąpiło w 1984 roku.

Aktualnie w budynku przy ul. Łowickiej prezentowane są dwie wystawy stałe:

·”Gabinet numizmatyczny”;

„Izba rawska z początku XX wieku”.

Baszta Zamku Książąt Mazowieckich

W Baszcie Zamku Książąt Mazowieckich od grudnia 2018 r. na zamku jest prezentowana nowoczesna wystawa „Dzieje Zamku Książąt Mazowieckich w Rawie Mazowieckiej na tle historii miasta i regionu”, która powstała dzięki dofinansowaniu ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury z programu Wspieranie działań muzealnych. Informacje na stronie <https://muzeumrawa.pl/baszta-zamku-ksiazat-mazowieckich/>.

Produkty tradycyjne (regionalne)

Na obszarze miasta Rawa Mazowiecka nie zarejestrowano specjalów jako produkty lokalne.

Unikalnymi potrawami regionu są: przede wszystkim wyroby własne.

Warto zachęcić producentów lokalnych produktów prowadzących sprzedaż wyrobów własnych do rejestracji swoich wyrobów, do których należą: wyroby wędliniarskie i wypieki pieczywa.

Lokalne legendy

W Rawie Mazowieckiej wciąż żywe pozostają legendy i opowieści o:

- duchach straszących na rawskim zamku, Anielskiej Górze oraz na średniowiecznym cmentarzu,
- czarcim skarbie na Anielskiej Górze,
- pustelniku, który przegnał kusego z Diabelskiej Góry i przemianował ją na Anielską,
- kobiecie w bieli na zamku,
- niesłusznie posądzonej o zdradę żonie księcia Siemowita III (historia ta stała się kanwą dla szekspirowskiej „Opowieści zimowej”)
- zapomnianym rycerzu pochowanym w podziemiach rawskiego kościoła - podziemnym przejściu łączącym zamek, kościół i Anielską Górę.

Najważniejsze wydarzenia kulturalne miasta:

- Kiermasz Sztuki Ludowej ,
- Dni Rawy Mazowieckiej ,
- Kiermasz Staroci i Wyrobów z Wikliny,
- Bernardynki Rawskie (piknik rodzinny),
- Noc mazurka,
- Dni Muzyki Klasycznej,
- Dzień Papieski (teren zamkowy, park, papieska gra terenowa).

Samorządowe instytucje kultury:

- Muzeum Ziemi Rawskiej (w tym także baszta zamkowa oraz biblioteka muzeum)
- Miejska Biblioteka Publiczna im. św. Jana Pawła II (m.in. Dyskusyjny Klub Książki)
- Miejski Dom Kultury im. Danuty Siedzikówny „Inki” (m.in. sekcje wokalna, taneczna, teatralna, plastyczna, sala widowiskowa na 300 miejsc, kino).

Bilans walorów dziedzictwa kulturowego miasta Rawa Mazowiecka

W wyniku przeprowadzonej analizy zasobów i walorów dziedzictwa kulturowego miasta Rawa Mazowiecka można wskazać następujące elementy bilansu - analizy SWOT w zakresie dziedzictwa kulturowego.

Mocne strony

- bogata historia obszaru, wysoka kultura niematerialna - folklor, tradycje regionu, przekazywanie wielu legend, wycinanki, muzyka,
- zrewaloryzowany park miejski wyróżniony w konkursie Towarzystwa Urbanistów Polskich,
- trwające prace rewitalizacyjne zabytkowych struktur miejskich,
- przeprowadzenie kompleksowych prac rewitalizacyjnych Muzeum Ziemi Rawskiej,
- przeprowadzenie kompleksowych prac rewitalizacyjnych kościoła pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny i Kolegium Jezuickiego,
- występowanie cennego zabytkowego układu przestrzennego wpisanego do rejestru zabytków i uznanego za reprezentatywny,
- dywany układane z płatków kwiatów w kościele ojców Pasjonistów w oktawę Bożego Ciała;
- zabytki wysokiej rangi – układ urbanistyczny, kolejka wąskotorowa, Zamek Księżąt Mazowieckich, zespół klasztorny o.o. Jezuitów, zespół klasztorny pojezuicki z kolegium i kościołem pw. Niepokalanego Poczęcia NMP,
- występowanie szlaków kulturowych: Zamków Księżąt Mazowieckich, Rogowskiej Kolei Dojazdowej,
- duża liczba obiektów zabytkowych,
- bogata gama imprez o charakterze kulturowym,
- działania integrujące wokół strategicznych przedsięwzięć z zakresu promocji regionu (Jarmark Wojewódzki w Łodzi, Targi „Na styku kultur” w Łodzi),
- zachowane ślady wielokulturowości - jedność w wielokulturowości miasta,
- bogate tradycje kulinarne, do zamieszczenia na Liście Produktów Tradycyjnych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju,
- tworzone symbole regionu mogące stać się symbolami o charakterze ponadregionalnym – kolej wąskotorowa,
- oznakowanie atrakcji kulturowych na terenie miasta Rawa Mazowiecka,
- oferty edukacji regionalnej prowadzone przez Muzeum Ziemi Rawskiej,
- prężnie działający Miejski Dom Kultury,

- coraz lepsze wyposażenie w techniczne środki promocji – wydawnictwa, Internet, własna strona www.

Słabe strony

- zły stan techniczny niektórych obiektów zabytkowych,
- brak aktualnego planu ochrony na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowej,
- brak użytkowania niektórych obiektów zabytkowych,
- nie w pełni wykorzystane zasoby przyrodniczo – kulturowe – elementy kolejki wąskotorowej,
- brak wypracowanego produktu regionalnego,

Szanse

- rozważenie utworzenia parku kulturowego w granicach obszaru zabytkowego Starego Miasta,
- zwiększenie oferty kulturalnej poprzez działania zrewitalizowanego Zespołu Obiektów Sakralnych pw. Niepokalanego Poczęcia NMP, które rozszerzyło ofertę kulturalną parafii,
- zwiększenie oferty kulturalnej zrewaloryzowanego Muzeum Ziemi Rawskiej,
- kontynuacja prowadzonych złożonych procesów rewitalizacyjnych historycznego założenia urbanistycznego,
- wykorzystanie na cele społeczne zrewaloryzowanych jatek miejskich,
- ochrona, rewaloryzacja i rozwój turystyki kulturowej i pielgrzymkowej w oparciu o cenne obiekty sakralne,
- działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego Lokalnych Instytucji Kultury i Stowarzyszeń,
- realizacja projektu rewaloryzacji Historycznego Centrum Miasta,
- współpraca z organizacjami dająca szansę odnowy zabytków na szlaku kolejki wąskotorowej i zamków,
- współpraca ze Stowarzyszeniem Miłośników Kolei Wąskotorowej,
- moda na folklor - podniesienie atrakcyjności obszaru poprzez kreowanie produktów i imprez o charakterze kulturowym,
- edukacja regionalna mieszkańców,
- wykorzystanie możliwości finansowania ochrony zabytków z różnych źródeł - środków unijnych, z budżetu państwa i samorządu województwa,
- wykorzystanie obiektów zabytkowych na cele komercyjne,
- wypracowanie form współpracy jednostek działających na rzecz ochrony zabytków - organów rządowych, samorządowych i organizacji społecznych,
- możliwość włączania się w krajowe, wojewódzkie programy promocji,
- naturalna chęć ludzi do poznawania świata, kultur i zwyczaj innych narodów.

Zagrożenia

- niedostosowanie sposobu użytkowania niektórych obiektów zabytkowych do ich charakteru,
- zły stan techniczny niektórych obiektów zabytkowych,
- utrudnienia w pozyskiwaniu środków na ochronę i zachowanie zabytków,
- niewystarczające środki finansowe w stosunku do potrzeb na ochronę i rewaloryzację obiektów i obszarów zabytkowych.

Obszar Rawy Mazowieckiej w zakresie walorów i zasobów dziedzictwa kulturowego i tożsamości regionalnej posiada bardzo duży potencjał. Ma to związek z wysokimi walorami krajobrazu kulturowego, bogatą historią, istnieniem wielu cennych obiektów reprezentujących różne kultury. Istnienie historycznych szlaków kulturowych stanowi silny potencjał terenu. Drogi pielgrzymkowe w kierunku Częstochowy powodują możliwość rozwoju turystyki pielgrzymkowej.

Wśród słabych stron Rawy Mazowieckiej zwraca uwagę niewystarczające działanie w celu promocji elementów kolejki wąskotorowej, zniszczenie niektórych obiektów zabytkowych, które nieodwracalnie znikną z krajobrazu.

Założenia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Rawa Mazowiecka

W wyniku przeprowadzonej analizy należy stwierdzić, że Rawa Mazowiecka posiada bogate walory dziedzictwa kulturowego o znaczącej randze, które należy chronić i jednocześnie odpowiednio wykorzystywać i udostępniać społeczeństwu. Biorąc pod uwagę wymogi płynące z ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z 2003 roku i uwzględniając zbilansowane zasoby i wartości należy stwierdzić, iż Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Rawa Mazowiecka uwzględnia:

·ochronę walorów i wartości materialnych i niematerialnych przy jednoczesnym ich wykorzystaniu jako czynnik rozwoju obszaru miasta Rawa Mazowiecka

W tym celu należy prowadzić działania zmierzające do:

- zachowania krajobrazu kulturowego,
- kontynuacji rozpoczętej w 2014 roku rewitalizacji historycznego układu przestrzennego z jednoczesnym wykorzystaniem jako przestrzeń publiczną stanowiącą salon - serce miasta Rawa Mazowiecka,
- dalszej rewaloryzacji cennych zespołów zabudowy, obiektów sakralnych – klasztornych oraz zamku,
- adaptacji obiektów i obszarów zabytkowych na cele edukacyjne, kulturalne i społeczne,
- tworzenia nowych atrakcji w oparciu o zasoby dziedzictwa kulturowego miasta Rawa Mazowiecka,
- wzrostu identyfikacji mieszkańców z kulturą regionu i uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych,
- poprawy społecznej akceptacji do konieczności ochrony zabytków,

·promocję zasobów i walorów dziedzictwa kulturowego Miasta Rawa Mazowiecka

W tym celu podjęto działania upowszechniania wyjątkowego dziedzictwa kulturowego miasta Rawa Mazowiecka poprzez:

- edukację regionalną mieszkańców,
- wydawnictwa i programy edukacyjne,
- digitalizację walorów i zasobów dziedzictwa kulturowego,
- zamieszczenie aktualnego wykazu i zaktualizowanych kart Gminnej Ewidencji Zabytków w BIP-ie.

Najważniejsze aspekty ochrony wartości kulturowych miasta Rawa Mazowiecka

Rawa Mazowiecka dysponuje niezwykle cennym dziedzictwem kulturowym w tym nieprzeciętnymi walorami krajobrazowymi co predysponuje do aktywizacji mieszkańców w sferze zachowania zabytków. Miasto Rawa Mazowiecka podejmie działania w następujących zakresach strategicznych:

·Zachowanie tożsamości regionalnej

- kształtowanie lokalnej dumy,
- kreowanie lokalnych produktów regionalnych,
- integracja kulturalna mieszkańców,
- edukacja mieszkańców o bogactwie lokalnego dziedzictwa,

·Wykorzystanie dziedzictwa kulturowego dla rozwoju gospodarczego miasta Rawa Mazowiecka

- ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego,
- promocja,
- podniesienie rangi najbardziej wartościowych zabytków,
- trwające rewitalizacja i rewaloryzacja obszarów,
- kształtowanie wizerunku Miasta Rawa Mazowiecka jako obszaru o unikatowym dziedzictwie kulturowym,

- wspieranie posiadaczy obiektów zabytkowych w działaniach mających na celu poprawę stanu obiektów i ich wykorzystania na cele kulturalne, edukacyjne i społeczne,
- kreowanie produktów turystyki kulturowej.

Wszelkie przewidywane działania w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego Miasto Rawa Mazowiecka rozpatrzy w następujących ujęciach:

· **Studia badawcze** - wspieranie przeprowadzania prac studialnych w celu poprawy stanu obiektów i obszarów zabytkowych,

· **Digitalizacja zasobów i walorów** - dalsze cyfrowe upowszechnienie dziedzictwa kulturowego Miasta Rawa Mazowiecka na stronach internetowych,

· **Ochrona i zachowanie obiektów i obszarów zabytkowych** – dalsze kontynuowanie prac w zakresie rewitalizacji układów urbanistycznych, prowadzenie prac w zakresie rewaloryzacji założeń zieleni, przeprowadzenie prac obiektów zabytkowych z adaptacją na cele turystyczne, kulturalne, edukacyjne i społeczne,

· **Edukacja regionalna** mieszkańców poprzez organizację rekonstrukcji wydarzeń historycznych, imprez kulturowych, upowszechnianie wiedzy o dziedzictwie Miasta Rawa Mazowiecka lokalnych mediach, cykliczne artykuły, organizowanie wystaw, programy edukacji regionalnej w szkołach,

· **Aktywizacja** - pobudzanie aktywności mieszkańców w działaniach na rzecz ochrony dziedzictwa poprzez organizację konkursu na najlepiej odnowioną elewację rawskiego budynku, na najciekawsze zdjęcie krajobrazu kulturowego miasta Rawa Mazowiecka, najlepiej zachowany obiekt lub obszar zabytkowy, włączenie organizacji społecznych, instytucji kultury i stowarzyszeń do wspólnych starań prowadzących do polepszenia stanu dziedzictwa kulturowego,

· **Kreowanie rozwoju turystyki kulturowej** - wykorzystanie walorów dziedzictwa szlaku Rogowskiej Kolei Dojazdowej, zamków i sakralnego dla rozwoju produktów turystycznych.

· **Promocja** - wzrost aktywności w zakresie promocji i popularyzacji walorów kulturowych, wydanie folderów z informacją o zabytkach miasta Rawa Mazowiecka, upowszechnianie regionalnych produktów, kreowanie pamiatki z wizerunkiem dziedzictwa miasta Rawa Mazowiecka.

· **Współpraca** z samorządem województwa, Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w zakresie ochrony i zachowania obiektów i obszarów zabytkowych oraz tożsamości regionalnej.

CELE, KIERUNKI I DZIAŁANIA

Cel strategiczny

Cenne dziedzictwo kulturowe miasta Rawa Mazowiecka podstawą dumy i motywem rozwoju

Cel operacyjny

Kreowanie wartości i walorów miasta Rawa Mazowiecka

Zasoby dziedzictwa kulturowego w dobie gospodarki rynkowej posiadają nie tylko wartość historyczną, ale także wymierną wartość ekonomiczną, decydującą o potencjale gospodarczym. Tak więc świadome zarządzanie tymi zasobami i ich skuteczne wykorzystanie w połączeniu z promocją przyczynia się do rozwoju miasta Rawa Mazowiecka.

Dziedzictwo kulturowe materialne i niematerialne w dużej mierze kształtuje świadomość oraz współczesną kulturę. Dlatego też należy je zachować, chronić i pielęgnować ze szczególnym uwzględnieniem elementów decydujących o tożsamości i specyfice regionalnego dziedzictwa.

Działanie 1

Zachowanie ciągłości cennych wartości dziedzictwa kulturowego

W celu zachowania cennego dziedzictwa kulturowego Rawy Mazowieckiej są tworzone odpowiednie warunki i procedury postępowania wspierające przeprowadzane działania rewitalizacyjne, rewaloryzacyjne i remontowe

obszarów i obiektów zabytkowych. Należy kontynuować działania w celu pozyskania funduszy ze środków zewnętrznych.

Zadania

·Prowadzenie zintegrowanych – kompleksowych działań rewitalizacyjnych tkanki urbanistycznej w ramach realizowanego projektu rewitalizacji struktury historycznej

W Rawie Mazowieckiej trwają kompleksowe działania w celu przeprowadzenia złożonych – kompleksowych działań rewaloryzacyjnych historycznej tkanki miejskiej. Prace są prowadzone pod nadzorem konserwatorskim z uwzględnieniem elementów społecznych procesów rewitalizacji, rewaloryzacji i gentryfikacji. Znowelizowana przestrzeń publiczna będzie udostępniona lokalnej społeczności i wykorzystywana na funkcje kulturalne, turystyczne i społeczne.

Katalog zadań z zakresu rewitalizacji dotyczy zachowania zabytków dziedzictwa kulturowego poprzez renowację substancji architektonicznej, społecznej, rewitalizacji, rozwój infrastruktury turystycznej na zrewitalizowanym obszarze, rozwój usług związanych z obsługą ruchu turystycznego (punkty informacji turystycznej, infrastruktura gastronomiczna, noclegowa), ożywienie i rozwój oferty kultury, podniesienie atrakcyjności gospodarczej miasta.

Fragmenty realizowanej koncepcji rewitalizacji struktur historycznych

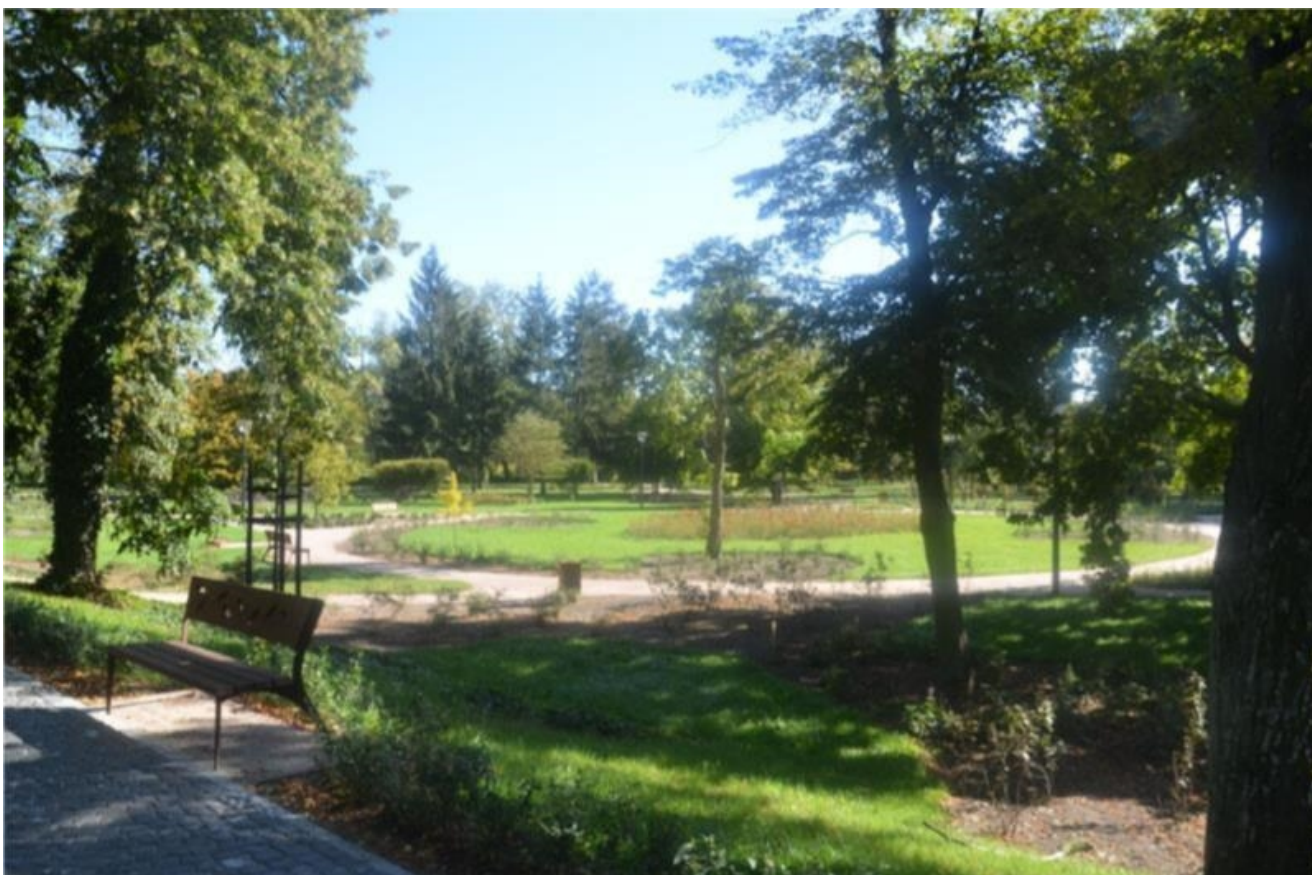

Miasto Rawa Mazowiecka przeprowadza złożone działania prowadzące do realizacji rewaloryzacji struktury Rawy Mazowieckiej. Potrzeba zintegrowania złożonych prac w celu prowadzenia dalszych działań w tym zakresie. Realizowana koncepcja została zapisana w Kontrakcie Terytorialnym dla Województwa Łódzkiego, więc jest traktowana jako zadanie o charakterze ponadlokalnym, znaczącym dla regionu.

Realizacja działań zawartych w Lokalnym Programie Rewitalizacji Miasta Rawa Mazowiecka

Miasto Rawa Mazowiecka realizuje złożone projekty zawarte w Lokalnym Programie Rewitalizacji, co przyczyni się do poprawy stanu aspektów społecznych, gospodarczych, przestrzennych i technicznych. Realizowane projekty wzajemnie się uzupełniają, co wpłynie na poprawę stanu dziedzictwa kulturowego i spowoduje wzrost świadomości społecznej w dziedzinie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Realizowane projekty rewitalizacji struktur urbanistycznych uzupełnione zostały działaniami w zakresie rewaloryzacji zabytkowych założeń zieleni i prowadzonymi pracami remontowymi i modernizacyjnymi powodując poprawę stanu gospodarki i infrastruktury technicznej i społecznej.

Przykładowe projekty zrealizowane na podstawie Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Rawa Mazowiecka

·Utworzenie parku kulturowego

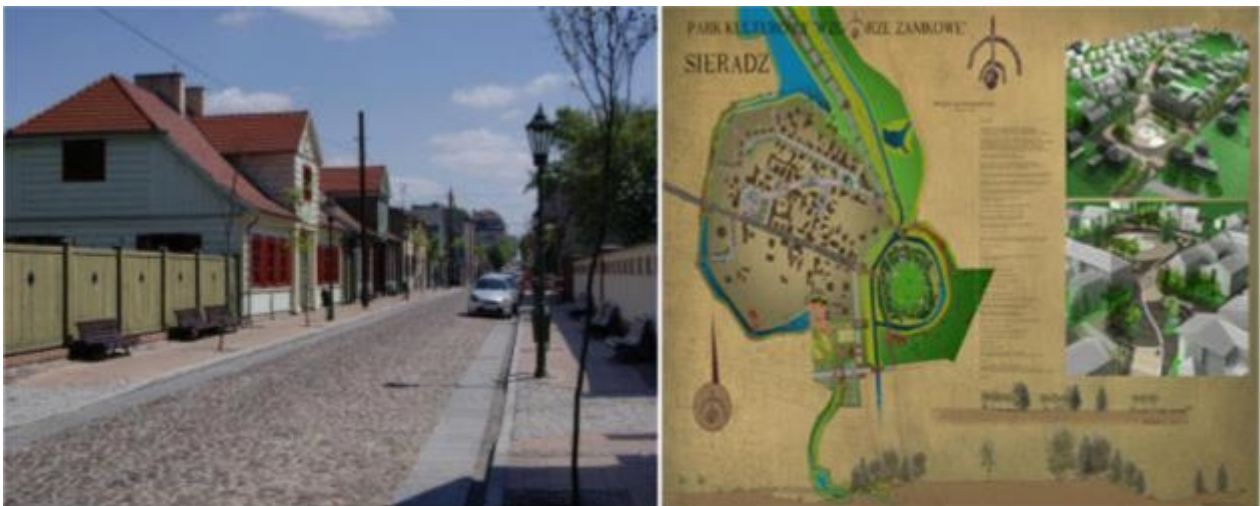
Proponuje się rozważenie uznania za park kulturowy na mocy podjęcia uchwały Rady Miasta Rawa Mazowiecka obszaru o wysokiej wartości kulturowej, obejmującego struktury historyczne – w granicach strefy ścisłej ochrony konserwatorskiej. Obecnie miasto Rawa Mazowiecka wprowadziło już konkurs na odnowioną elewację, promując tym samym nowe rozwiązania w historycznym centrum, co przyczynia się w znacznym stopniu do eksponowania wartości kulturowych.

Decyzję o utworzeniu parku podejmuje Rada Miasta Rawa Mazowiecka. Wprowadzenie tej formy ochrony zabytków podnosi prestiż obszaru i powoduje większe możliwości pozyskania środków finansowych, ponieważ przyznawana punktacja przy ocenie wniosków jest zwiększana dla parków kulturowych. Miasto Rawa Mazowiecka tworząc park kulturowy zyskuje mocną kartę przetargową w ubieganiu się o fundusze na przeprowadzenie kompleksowej rewitalizacji obszaru objętego granicami parku.

Proponowany obszar parku kulturowego w historycznym centrum miasta

Na terenie województwa utworzono cztery parki kulturowe „Miasto tkaczy” w Zgierzu, „Wzgórze Zamkowe” w Sieradzu, Kutnowskiego podregionu kulturowego Leszczyńka gm. Kutno i Ulicy Piotrkowskiej w Łodzi. Obszary parków poddawane są procesom kompleksowej rewitalizacji z wykorzystaniem środków m.in. z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego.

Przykłady istniejących parków kulturowych

Promowanie obiektów reprezentatywnych

Na etapie sporządzania wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami dla województwa łódzkiego wytypowano obiekty uznane za reprezentatywne. Wśród nich w poszczególnych kategoriach figuruje sześć obiektów i obszarów z terenu Miasta Rawa Mazowiecka. Są nimi: układ urbanistyczny, ratusz, Zamek Książąt Mazowieckich, zespół klasztorny o.o. Jezuitów, Willa Edwarda Otto, Rogowska Kolej Dojazdowa oraz dwa stanowiska archeologiczne: stanowisko 1 – grodzisko średniowieczne XIII – XIV wiek, z reliktem murowanej kaplicy, stołeczny grud Mazowska Rawskiego tzw. Anielska Góra i stanowisko 1a – obronne podgrodzie z średniowiecznymi pracowniami rzemieślniczymi.

Obiekty reprezentatywne - zespół klasztorny

Obiekty i obszary zamieszczone na liście obiektów reprezentatywnych są brane pod uwagę przy ocenianiu wniosków złożonych do Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi przy ubieganiu się o środki przyznawane na rewaloryzację zabytków. Działania promocyjne będą przede wszystkim lokować Rawę Mazowiecką wśród najwartościowszych obszarów dziedzictwa kulturowego.

·Ochrona, rewaloryzacja i rozwój turystyki kulturowej i pielgrzymkowej w oparciu o cenne zrewaloryzowane obiekty sakralne m.in. Zespół Klasztorny Pojezuicki z Kolegium i Kościołem pw. Niepokalanego Poczęcia NMP dawny zespół klasztorny Augustianów (kościół pw. Wniebowzięcia NMP z XVIII w., budynki klasztorne z XIX w.) obecnie oo. Pasjonistów, zespół Kościoła Ewangelicko – Augsburgskiego.

Obiekty sakralne Rawy Mazowieckiej stanowią cenny walor do rozwijania turystyki pielgrzymkowej. Proponuje się opracowanie całościowego projektu obejmującego wybrane obiekty sakralne takie jak zrewaloryzowany Zespół Klasztorny Pojezuicki z Kolegium i Kościołem pw. Niepokalanego Poczęcia NMP, dawny zespół klasztorny Augustianów (kościół pw. Wniebowzięcia NMP z XVIII w., budynki klasztorne z XIX w.) obecnie oo. Pasjonistów, zespół Kościoła Ewangelicko – Augsburgskiego, na który składają się: kościół, cmentarz przy kościele oraz dawny szpital. Taki kierunek działań wynika z dokumentów o charakterze wojewódzkim i projekt powinien uzyskać środki na rewaloryzację.

Cenne obiekty sakralne turystyki pielgrzymkowej

Środek nawy głównej w Kościele pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Rawie Mazowieckiej

Tablice upamiętniające osoby wspierające „Rewitalizację Zespołu Obiektów Sakralnych pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Rawie Mazowieckiej

·Promocja przeprowadzonych prac rewaloryzacyjnych zabytkowego parku miejskiego wyróżnionego w konkursie Towarzystwa Urbanistów Polskich Oddział w Łodzi

Przeprowadzono prace rewaloryzacyjne założenia zabytkowej zieleni komponowanej w parku miejskim w Rawie Mazowieckiej.

Przeprowadzone złożone działania rewaloryzacyjne zostały wyróżnione w konkursie organizowanym przez Towarzystwo Urbanistów Polskich Oddział w Łodzi w 2013 i 2020 roku jako wzorcowo wykonane prace w obrębie historycznego układu zieleni parkowej.

Park Miejski w Rawie Mazowieckiej

·Stworzenie mechanizmu współpracy w zakresie zarządzania dziedzictwem kulturowym

W celu stworzenia mechanizmu współpracy w zakresie zarządzania dziedzictwem kulturowym należy nawiązać współpracę z innymi miejscowościami leżącymi na trasie kolejki wąskotorowej w celu tworzenia wspólnych inicjatyw szlaku Rogowskiej Kolei Dojazdowej na trasie Rogów - Rawa Mazowiecka – Biała Rawska.

Celowa jest również wymiana doświadczeń z Polskim Stowarzyszeniem Miłośników Kolei.

Działanie 2

Poprawa stanu obiektów zamieszczanych w gminnej ewidencjach zabytków i oznakowanie obiektów znajdujących się w rejestrze Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Miasto Rawa Mazowiecka działając w oparciu o art. 81 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami ma możliwość podjęcia uchwały w celu dotowania obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków. Takie działanie może doprowadzić do poprawy stanu obiektów zabytkowych w obrębie historycznego centrum. Obiekty nie objęte prawną formą ochrony tzw. ewidencjonowane mogą uzyskać dofinansowanie jedynie w takiej formie. Miasto Rawa Mazowiecka systematycznie znakuje cenne obiekty zabytkowe znajdujące się w jego granicach.

Obiekty zamieszczone w gminnej ewidencji zabytków

GEZ		KARTA ADRESOWA ZABYTKU NIERUCHOMEGO		3. Miejscowość
1. Nazwa Rogowska Kolej Dojazdowa		2. Czas powstania 1914 – 1917 r.		Rawa Mazowiecka
8. Fotografia z opisem wskazującym orientację albo mapa z zaznaczonym stanowiskiem archeologicznym				4. Adres 96-200 Rawa Mazowiecka Kolejka wąskotorowa na terenie Rawy Mazowieckiej
				5. Przynależność administracyjna województwo łódzkie powiat rawski gmina: Miasto Rawa Mazowiecka
				6. Formy ochrony Wpis do rejestru zabytków nr 1000 z dnia 31.12.1996 r. Ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.
				7. Opracowane karty (autor, data i podpis) Miasto Rawa Mazowiecka Październik 2019 r.

GEZ		KARTA ADRESOWA ZABYTKU NIERUCHOMEGO		3. Miejscowość
1. Nazwa Kamienica		2. Czas powstania Zburzony w czasie II wojny, odbudowany po – 1946 r.		Rawa Mazowiecka
8. Fotografia z opisem wskazującym orientację albo mapa z zaznaczonym stanowiskiem archeologicznym				4. Adres
				96-200 Rawa Mazowiecka Plac Piłsudskiego 1
				5. Przynależność administracyjna
				województwo łódzkie powiat rawski gmina: Miasto Rawa Mazowiecka
				6. Formy ochrony
				Ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.
				7. Opracowanie karty (autor, data i podpis)
				Miasto Rawa Mazowiecka Październik 2019 r.

·Przeprowadzenie prac remontowych zaniedbanych zabytkowych kamienic

Kompleksowa rewitalizacja historycznych rynków Rawy Mazowieckiej powinna spowodować zapoczątkowanie metamorfozy kamienic zlokalizowanych w ich pierzejach. Obecnie odrestaurowano fasady budynków zarówno miejskich, jak i prywatnych. W dalszych realizacjach znaczącą rolę ma decyzja o podjęciu dotowania remontów kamienic ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków.

·Realizacje konkursu na najładniejszą elewację

Miasto Rawa Mazowiecka uruchomiło konkurs na najlepiej odnowioną elewację rawskiego budynku, którego celem jest zachęcenie właścicieli budynków do wykonania remontów elewacji, co wpłynie na poprawę wizerunku centrum Rawy Mazowieckiej. Uczestnikami konkursu będą mogli być inwestorzy remontowanych budynków usytuowanych w centrum miasta Rawa Mazowiecka w obszarze określonym strefą ochrony konserwatorskiej.

Największą inicjatywę w podobnym zakresie podjęła Łódź wprowadzając projekt "Mia100 kamienic", którego realizacja pozwoliła zrewaloryzować około 200 budynków.

Podobny konkurs uruchomiły Skierniewice, finansując prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy obiektach zabytkowych.

Miasto Rawa Mazowiecka w oparciu o ustawę o ochronie zabytków w ramach konkursu może dotować wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy obiektach zabytkowych ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków.

·Kontynuacja wirtualnego spaceru po Rawie Mazowieckiej dalsze zamieszczenie informacji zawartych w opracowanych kartach Gminnej Ewidencji Zabytków na stronie internetowej

W celu upowszechniania dziedzictwa kulturowego Rawy Mazowieckiej zostanie kontynuowana na stronie internetowej miasta inicjatywa wirtualnego spaceru po mieście Rawa Mazowiecka, zawierającego najciekawsze zabytki z terenu miasta Rawa Mazowiecka oraz dalsze udostępnianie informacji zawartych w opracowanych kartach zawartych w Gminnej Ewidencji Zabytków.

GEZ		KARTA ADRESOWA ZABYTKU NIERUCHOMEGO		3. Miejscowość
1. Nazwa Cmentarz Żydowski		2. Czas powstania Okolo 1775 r..		Rawa Mazowiecka
8. Fotografia z opisem wskazującym orientację albo mapa z zaznaczonym stanowiskiem archeologicznym				4. Adres
				96-200 Rawa Mazowiecka Ul. Kazimierza Wielkiego W północnej części poza obszarem zwartej zabudowy.
				5. Przynależność administracyjna
				województwo łódzkie
				powiat rawski
				gmina: Miasto Rawa Mazowiecka
				6. Formy ochrony
				Wpis do rejestru zabytków nr 872 z dnia 30.03.1992 r.
				Ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.
				7. Opracowanie karty (autor, data i podpis)
				Miasto Rawa Mazowiecka Październik 2019 r.

·Kreowanie poczucia tożsamości regionalnej

Kształtowanie poczucia tożsamości regionalnej z całą pewnością wpłynie na zacieśnianie więzi społeczności lokalnej i poczucia własnej wartości. Miasto Rawa Mazowiecka na kanwie bogatej historii i tradycji może kultywować swoje walory niematerialne i wartości materialne.

Zadania

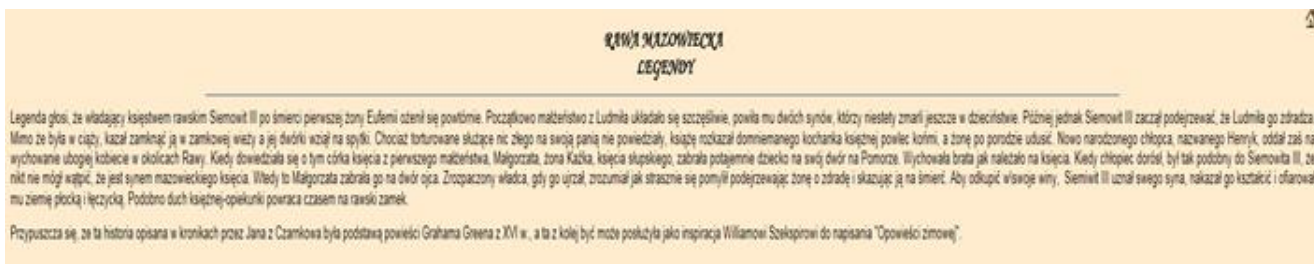
·Upowszechnianie opracowanego zbioru legend

Cennym dziedzictwem kultury niematerialnej omawianego obszaru są legendy związane z dziedzictwem kulturowym obszaru. Znanych jest wiele legend, które stały się symbolem Rawy Mazowieckiej i powinny być przekazywane kolejnym pokoleniom w postaci informacji zamieszczanych na stronach internetowych miasta Rawa Mazowiecka i wydanego zbioru legend.

·Organizacja imprez o charakterze kulturowym

Miasto Rawa Mazowiecka organizuje lub jest współorganizatorem imprez o charakterze kulturowym, do których należą m.in. Koncerty muzyczne organizowane w kościołach i Muzeum, Noc mazurka, Dni Rawy Mazowieckiej, prezentujące regionalne specjały, festyny oraz cykliczne imprezy promocyjno-folklorystyczne: Bernardynki Rawskie, piknik rodzinny.

Ten rodzaj imprezy powinien być w dalszym ciągu podtrzymywany i promowany, prowadzi bowiem do propagowania historii regionu.

·Promocja imprez o charakterze kulturowym

Organizacja imprez kulturowo – folklorystycznych takich jak np. festyny, festiwale, koncerty, odpusty, powoduje zwiększenie identyfikacji mieszkańców z kulturą regionu. Udział twórców i artystów powodują rozwój rzemiosła ludowego i wzmocnienie rawskiego podregionu etnograficznego. Odbywające się imprezy będą silnie promowane na terenie miasta Rawa Mazowiecka, województwa i kraju.

·Wykreowanie pamiątek regionalnych

Należy poszukiwać pomysłów tworzenia lokalnych pamiątek np. inspirowanych folklorem rawskim, monet, rzeźb, miniatur zamku, gier i innych specjalów lokalnych.

Kreowanie Marki Rawa

Władze Rawy Mazowieckiej promują markę „Rawa Gra”. Do inicjatywy włączyło się Rawskie Stowarzyszenie Miłośników Gier Fabularnych i Fantastyki "Topory".

RAWA MAZOWIECKA *w to mi graj!*

·Promowanie układania kobierca z płatków kwiatów w Kościele oo. Pasjonistów i wpisanie wpisanej na Krajową Listę Niematerialnego Dziedzictwa

Układanie kobierca z płatków kwiatów w Kościele oo. Pasjonistów powinno zostać zamieszczone na krajowej liście niematerialnego dziedzictwa kulturowego, skupiającej zwyczajnie praktykowane od pokoleń dziedzictwo niematerialne (w rozumieniu Konwencji UNESCO w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego z 17 października 2003 r.) to: tradycje i przekazy ustne, sztuki widowiskowe, zwyczajnie, rytuały i obrzędy świąteczne; wiedza i praktyki tradycyjne.

Dywany kwiatowe układane w oktawę Bożego Ciała

· **Wpisanie specjalów lokalnych na Listę Produktów Tradycyjnych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.**

Produkty regionalne decydują o kolorycie, odrębności i specyfice wyodrębnionego obszaru stanowiąc jego bogactwo kultury kulinarnej, dlatego należy prowadzić działania w celu wpisania specjalów lokalnych na Listę Produktów Tradycyjnych.

Należy kreować regionalne specjały takie jak np. jabłko w cieście, tradycyjne wyroby wędliniarskie np. kielbasę rawską .

Przy czym nazwy tych produktów powinny nawiązywać do charakteru kulturowego obszaru i legend.

Zakłada się wpisanie na listę produktów regionalnych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi rawskich produktów.

Doskonałą promocją specjalów regionalnych miasta Rawa Mazowiecka jest udział w Festiwalu Dobrej Żywności "Książackie Jadło". „Smakach Ziemi Łódzkiej” i konkursie „Smaczne Łódzkie”.

Kielbasa rawska

·Edukacja regionalna mieszkańców

Zachowanie i propagowanie dziedzictwa winno odbywać się przy współudziale społeczności regionalnej. Dlatego trzeba podjąć działania w celu propagowania wiedzy o zabytkach i zasadach ochrony. Należy umacniać w mieszkańcach miasta Rawa Mazowiecka poczucie tożsamości poprzez identyfikowanie specyfiki i odrębności regionalnej. Szczególną uwagę należy zwrócić na edukację w zakresie dziedzictwa kulturowego począwszy od szkół, gdzie dzieci i młodzież trzeba zachęcać do poznawania historii swojego regionu. Kolejną ważną grupą, do której należy kierować te działania są właściciele i użytkownicy zabytków.

Obecnie edukację regionalną prowadzi Muzeum Ziemi Rawskiej w Rawie Mazowieckiej i Miejski Dom Kultury im. Danuty Siedzikówny „Inki”. Ważną inicjatywą są prowadzone konkursy (konkursy sztuki ludowej, konkursy dla dzieci i młodzieży), warsztaty etnograficzne (z zakresu rękodziela ludowego – palma i pisanka wielkanocna, haft, wycinanka), odczyty i prelekcje lekcje muzealne, kiermasze sztuki ludowej, koncerty, prowadzenie działalności wydawniczej.

·Współorganizacja wycieczki Rogowską Koleją Dojazdową

Rawa Mazowiecka jest współorganizatorem wycieczek Rogowską Koleją Dojazdową dla osób, które chcą poznać historię miasta m.in. spacerów po Rawie Mazowieckiej różnymi szlakami tematycznymi. Zainteresowani poznają dzieje zamku rawskiego, a także dzieje klasztorów.

·Organizacja konkursu fotograficznego „MAGIA RAWY” - uroki rawskiego krajobrazu

Zdjęcia laureatów mogą zostać wydane w formie widokówek promujących walory miasta Rawa Mazowiecka. Konkurs sprzyja identyfikacji mieszkańców z regionem, podnosi świadomość o zabytkach regionu i doskonale je promuje

Zdjęcia Rawy Mazowieckiej

·Organizacja konkursów związanych z dziedzictwem materialnym i niematerialnym Rawy Mazowieckiej

Celem konkursu jest popularyzowanie historii miasta Rawa Mazowiecka wśród młodzieży oraz przybliżenie uczniom piękna rawskich zabytków i bogactwa kultury niematerialnej .

·Współpraca ze społecznymi opiekunami zabytków

Na terenie Rawy Mazowieckiej w 2017 r. w zabytkowej willi przy ul. Miłej 4 odbyło się szkolenie pozwalające uzyskać słuchaczom miano społecznych opiekunów zabytków. Osoby te działają na omawianym terenie powodując wzrost zachowania dziedzictwa kulturowego podregionu rawskiego.

Działanie 3

Rozwój turystyki kulturowej w oparciu o walory kulturowe i historię obszaru

Rozwój turystyki w oparciu o zabytki pozwoli na ożywienie omawianego obszaru, zwiększy miejsca pracy i wpłynie na rozwój gospodarczy miasta Rawa Mazowiecka. W obecnych procedurach wykorzystanie zabytków na potrzeby turystyczne, edukacyjne i społeczne jest wymogiem w staraniu się o dotacje finansowe.

Zadania

· Kreowanie markowych produktów np. RAWA GRA

Gry Rawy Mazowieckiej to element tożsamości związany z kulturą - stanowiący produkt turystyczny dający szansę rozwoju, ożywienia z możliwością wykorzystania obszaru na cele turystyczne.

Lokalny program rewitalizacji obszaru historycznych struktur miasta to również przewidywana gra miejska obejmująca kluczowe elementy tożsamości i zabytki Rawy Mazowieckiej, przewidziana do swobodnego zwiedzania przez turystów indywidualnych i zorganizowanych.

Elementy gry miejskiej – historyczna postać Siemowita I (Ziemowita) Mazowieckiego

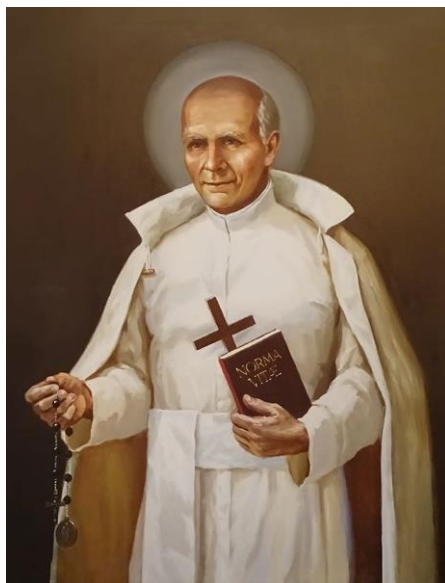
·Promocja postaci historycznych związanych z Miastem Rawa Mazowiecka

Postacie historyczne związane z Rawą Mazowiecką powinny być promowane i traktowane jako element tożsamości miasta. Znanymi postaciami historycznymi związanymi z Rawą są: Jan Chryzostom Pasek (ok. 1636-1701) – najwybitniejszy polski pamiętnikarz epoki baroku. Uczył się on w Kolegium Jezuickim w Rawie Mazowieckiej, marszałek sejmiku rawskiego w 1661 roku.

Juliusz Kossak - Jan Chryzostom Pasek pod Lachowiczami

Święty Stanisław Papczyński (1631-1701) ukończył retorykę w kolegium jezuickim w Rawie Mazowieckiej, gdzie przez dwa lata studiował filozofię. Był jedną z najwybitniejszych postaci XVII wieku w Polsce: nazywany prorokiem Niepokalanego Poczęcia Matki Bożej, ojcem ubogich i orędownikiem zmarłych.

Św. Stanisław Papczyński

·Poprawa stanu i dostępności zabytków ruchomych w muzeach oraz obiektach sakralnych

Istnieje potrzeba dalszej realizacji nowoczesnych form przekazu i technik wystawienniczych w Muzeum oraz dalsza digitalizacja zasobów muzealnych i sakralnych.

Muzeum i obiekty sakralne posiadają profesjonalne strony internetowe.

Muzeum powinno kontynuować szeroką działalność kulturalno - edukacyjną.

Istotna jest również kontynuacja udziału w Programie Europejska Noc Muzeów.

·Działania Muzeum Ziemi Rawskiej, Braci Herbowej Ziemi Rawskiej w celu upowszechniania dziedzictwa kulturowego Miasta Rawa Mazowiecka

Muzeum Ziemi Rawskiej i Braci Herbowa Ziemi Rawskiej prowadzi szereg działań promujących i upowszechniających dziedzictwo kulturowe Rawy Mazowieckiej. Prowadzą oni szereg działań związanych z obsługą ruchu turystycznego, koordynowaniem rozwoju produktów turystycznych i prowadzeniem portalu internetowego.

·Tworzenie historycznego miasta przyjaznego inwestorom

Idea dotyczy włączania inicjatyw biznesowych w proces rewitalizacji miasta. Polega na integrowaniu poszczególnych inwestycji o różnym przeznaczeniu. Cenne jest nawiązanie współpracy z różnymi podmiotami oraz instytucjami. W ramach współpracy może być udzielane wsparcie szkoleniowo- doradcze lub pomoc w dostępie do preferencyjnych ofert skierowanych do osób już prowadzących działalność gospodarczą jak i do osób, które dopiero zamierzają ją podjąć.

Inwestycje w terenie historycznego centrum

·Lokowanie instytucji publicznych na Starym Mieście

Stare Miasto to przestrzeń publiczna. Tam skupiają się najcenniejsze budowle, zabytki i instytucje publiczne o znaczeniu ogólnomiejskim. Celowe jest lokowanie instytucji publicznych na Starym Mieście, sprzyja to dobremu funkcjonowaniu obszaru.

*Obiekty publiczne na Starym Mieście***·Rawa Mazowiecka - lider polityki turystyki kulturowej**

Miasto Rawa Mazowiecka staje się liderem polityki turystyki kulturowej. Jako jedno z nielicznych miast województwa wprowadziło tablice kierunkowe i informacyjne oraz znaki drogowe informujące o występowaniu cennych zabytków i kierujące w stronę głównych historycznych ulic.

·Promowanie muzeum i zasobów dziedzictwa kulturowego miasta Rawa Mazowiecka

Przykład tradycyjnych mediów rawskich promujących dziedzictwo kulturowe:

oGłos Rawy Mazowieckiej i Okolicy;

oKochamRawe.pl – Serwis Mieszkańców Ziemi Rawskiej;

oerawa – Dobra Strona Miasta;

oRadio Victoria Między Łodzią a Warszawą.

WSKAZANIA DO DOKUMENTÓW WYŻSZEGO RZĘDU

Rekomendacje do Wojewódzkiego Programu Opieki nad Zabytkami wynikające z opracowanego Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Rawa Mazowiecka

WNOSKUJE SIĘ O UWZGLĘDNIENIE W WOJEWÓDZKIM PROGRAMIE OPIEKI NAD ZABYTKAMI:

- rawskiego podregionu kulturowego,
- realizacji zintegrowanych projektów tematycznych dotyczących:
 - zagospodarowania turystycznego dorzecza rzeki Rawki,
 - Rogowskiej Kolei Dojazdowej,
- rewitalizacji historycznego układu przestrzennego o randze:
 - ponadlokalnej,
- propozycji utworzenia parku kulturowego:
 - w obrębie historycznego układu przestrzennego,
- rewaloryzacji obiektów reprezentatywnych:
 - układu urbanistycznego,
 - ratusza,
 - Zamku Książąt Mazowieckich,
 - zespołu klasztorного o.o. Jezuitów,
 - willi,
 - Rogowskiej Kolei Dojazdowej,
 - ochrony reprezentatywnych Stanowisk archeologicznych: Stanowiska 1 – grodzisko średniowieczne XIII – XIV wiek, z reliktem murowanej kaplicy, stołeczny gród Mazowska rawskiego tzw. Anielskiej Góry i Stanowiska 1a – obronnego podgrodzia z średniowiecznymi pracowniami rzemieślniczymi,
- konieczności wykonania zabezpieczeń przeciwpożarowych i przeciwwłamaniowych w obiektach zabytkowych:
- rewaloryzacji założeń zieleni,
- promocji Muzeum Ziemi Rawskiej,
- promocji rawskiego podregionu kulturowego,

- szlaków kulturowych:
 - szlaku Zamków Księżąt Mazowieckich,
 - szlaku kolejki wąskotorowej,
- rozwoju turystyki pielgrzymkowej w oparciu o cenne obiekty sakralne, z uwzględnieniem zabytkowych kościołów i kapliczek,
- promocji specjalów do zarejestrowania jako produkty lokalne.

MOŻLIWE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA RAWA MAZOWIECKA

DOFINANSOWANIE Z MINISTERSTWA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO Z PROGRAMU „DZIEDZICTWO KULTUROWE”:

W obrębie wskazanych priorytetów dotowane będą projekty związane z rewaloryzacją zabytkowych obiektów nieruchomości i ruchomych, rozwojem instytucji muzealnych, ochroną zabytków archeologicznych, tworzeniem zasobów cyfrowych dziedzictwa kulturowego oraz na ochronę zabytkowych cmentarzy. Priorytety ulegają zmianie w poszczególnych latach. W ostatnim czasie zaczęto dostrzegać potrzebę dotowania zabytków archeologicznych i kultury ludowej oraz zabytkowych cmentarzy.

Największe dotacje zostają przekazane na rewaloryzację zabytków nieruchomości i ruchomych, a najmniejsze na tworzenie zasobów cyfrowych dziedzictwa kulturowego. Beneficjentami mogą być wyłącznie właściciele i użytkownicy obiektów zabytkowych, osoby fizyczne, jednostki samorządu terytorialnego, inne jednostki organizacyjne takie jak: samorządowe instytucje kultury, kościoły, związki wyznaniowe, podmioty prowadzące działalność gospodarczą, organizacje pozarządowe.

Beneficjent może złożyć do poszczególnego priorytetu maksymalnie 3 wnioski w jednym roku, a realizacja projektowanych zadań może odbywać się wyłącznie w ciągu roku, w którym dotacja została przyznana. Natomiast refundacja dotyczy kosztów poniesionych w ciągu trzech lat poprzedzających rok złożenia wniosku.

Dotacje z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego można otrzymać w ramach następujących priorytetów Programu „Dziedzictwo Kulturowe”:

OCHRONA ZABYTKÓW

WSPIERANIE DZIAŁAŃ MUZEALNYCH

„Wspieranie działań muzealnych”

„Kolekcje”

KULTURA LUDOWA I TRADYCJA

OCHRONA ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH

MIEJSCA PAMIĘCI NARODOWEJ

DOFINANSOWANIE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO

Oś Priorytetowa VIII: Ochrona Dziedzictwa Kulturowego i Rozwój Zasobów Kultury.

W ramach priorytetu inwestycyjnego wsparciem objęte będą kompleksowe zadania związane z ochroną i udostępnieniem, w tym turystycznym, zabytków o znaczeniu ogólnopolskim i światowym, w tym znajdujących się na liście Światowego Dziedzictwa UNESCO i liście obiektów uznanych przez Prezydenta RP za Pomniki Historii.

W ramach inwestycji odnoszących się do ochrony dziedzictwa kulturowego wspierane będą projekty z zakresu ochrony, zachowania i udostępnienia, w tym turystycznego, zabytkowych obiektów o znaczeniu ponadregionalnym, dotyczące renowacji zabytków nieruchomości wraz z otoczeniem, konserwacji zabytków ruchomych i ich digitalizacji (w przypadkach kiedy została ujęta jako element projektu).

DOFINANSOWANIE Z NARODOWEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ

Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków opracowuje co 4 lata listę preferencyjną zabytkowych parków i ogrodów dla Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w celu finansowania prac z zakresu rewaloryzacji terenów zieleni (parków, cmentarzy). W celu kandydowania obszarów do zamieszczenia na ww. liście potrzebna jest akceptacja Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Za jego pośrednictwem następuje zgłoszenie.

DOFINANSOWANIE W RAMACH REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

Podział środków w ramach funduszy strukturalnych został scedowany dla każdego województwa poprzez Regionalny Program Operacyjny. Dofinansowane projekty są to kluczowe dla regionu inwestycje o charakterze wielkoskalowym. Inwestycje te są ujęte w Lokalnym Programie Rewitalizacji i wykazują wpływ na rozwój regionu oraz ożywienie społeczno-gospodarcze terenów zdegradowanych.

Finansowanie zadań RPO (Regionalnego Programu Operacyjnego) dla województwa łódzkiego jest możliwe głównie w ramach osi priorytetowej VI – Rewitalizacja i potencjał endogeniczny regionu 3 cele tematyczne: 6. Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami, 8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników, 9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją.

Osi priorytetowa VI. Działanie VI.1. Dziedzictwo kulturowe i infrastruktura kultury

Poddziałanie VI.1.2 Dziedzictwo kulturowe i infrastruktura kultury

Działanie VI.2. Rozwój gospodarki turystycznej

Działanie VI.3. Rewitalizacja i rozwój potencjału społeczno-gospodarczego

Poddziałanie VI.3.2 Rewitalizacja i rozwój potencjału społeczno-gospodarczego

PROGRAM OPERACYJNY POLSKA CYFROWA

Oś priorytetowa II. E-Administracja i otwarty rząd.

Priorytet Inwestycyjny 2.3 Wzmacnianie zastosowania technologii komunikacyjno-informacyjnych dla e-administracji, e-learningu, e-integracji, e-kultury i e-zdrowia.

Cel szczegółowy 4: Zwiększenie dostępności i wykorzystania informacji sektora publicznego.

PROGRAM KREATYWNA EUROPA

Program zawiera komponenty: MEDIA i KULTURA adresowane na realizację projektów „miękkich” – nieinwestycyjnych.

PROGRAM EUROPA DLA OBYWATELI Celem Programu Europa dla Obywateli jest zwiększenie świadomości obywateli o historii i integracji europejskiej oraz również pomoc w lepszym zrozumieniu polityki Unii Europejskiej i jej wpływu na życie obywateli jej państw członkowskich.

PROGRAM ROZWÓJ INFRASTRUKTURY KULTURY

Program „Rozwój infrastruktury kultury” ma na celu modernizację i rozwój instytucji kultury, a także zwiększenie dostępu i podniesienie atrakcyjności oferty kulturalnej.

Program zawiera trzy priorytety:

- infrastruktura kultury,
- infrastruktura szkolnictwa artystycznego,
- infrastruktura domów kultury.

PROMESA MINISTRA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

Z Programu Promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego może dotować zadania znacząco wpływające na poprawę dostępności do kultury. Mechanizm programu polega na zwiększeniu efektywności wykorzystania funduszy europejskich poprzez zapewnienie środków na dofinansowanie tzw. wkładu własnego.

W ramach programu można ubiegać się o dofinansowanie wkładu własnego dla zadań, które ubiegają się o dofinansowanie w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych, Programu Rozwój Obszarów Wiejskich, Programu Kreatywna Europa, Programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej.

NARODOWY INSTYTUT DZIEDZICTWA

Narodowy Instytut Dziedzictwa w imieniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego dysponuje programami: „Wolontariat dla dziedzictwa”. Program realizuje Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami, cel: społeczne zaangażowanie w poznanie własnego dziedzictwa i opiekę nad zabytkami.

„Zabytkomania”

Do udziału w konkursie mogą zgłosić się w ramach jednej z trzech grup:

1. Grupa I – składająca się z uczestników między 13 a 18 rokiem życia,
2. Grupa II – składająca się z uczestników powyżej 18 roku życia amatorsko zajmująca się tworzeniem filmów,
3. Grupa III – składająca się z uczestników powyżej 18 roku życia, profesjonalnie zajmujących się tworzeniem filmów.

„Zabytek zadbany”

Konkurs polega na upowszechnianiu dobrych wzorów zagospodarowania i utrzymania obiektów poprzez prawidłowe wykonywanie prac restauratorskich i konserwatorskich.

Przyjęte kategorie: rewaloryzacja przestrzeni kulturowej i krajobrazu; utrwalenie wartości zabytkowej obiektu; adaptacja obiektów zabytkowych; architektura przemysłowa i dziedzictwo techniki; architektura i konstrukcje drewniane.

NARODOWE CENTRUM NAUKI

Wspieranie działalności naukowej poprzez projekty badawcze, stypendia doktorskie i staże, projekty badawcze dla doświadczonych naukowców w celu realizacji pionierskich badań naukowych.

NARODOWE CENTRUM KULTURY

Projekty internetowe: Platforma Kultury, Mapa Kultury, Pracuj w kulturze, Kultura się liczy; Dom Kultury+, Kultura – Interwencje, Śpiewająca Polska; programy stypendialne: „Młoda Polska” i „Gaude Polonia”.

DOFINANSOWANIE Z BUDŻETU WŁASNEGO URZĘDU MARSZAŁKOWSKIEGO W ŁODZI

Urząd Marszałkowski w Łodzi podjął działania w celu ratowania zabytków, uruchamiając od 2008 roku środki na rewaloryzację obiektów i obszarów zabytkowych.

Sejmik Województwa Łódzkiego dnia 12 stycznia 2010 r. uchwałą nr L/1463/10 przyjął Regulamin określający zasady, tryb udzielania oraz rozliczania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków województwa. W myśl § 2 ww. uchwały dotację celową można uzyskać w celu wykonania opracowań projektowych i badawczych, przeprowadzenia prac konserwatorskich zabytków nieruchomych, ruchomych i archeologicznym zdefiniowanych w art. 6 ust. 1 pkt. 1, 2, 3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z 2003 r. Ponadto obiekt lub obszar zgodnie z ww. ustawą musi być wpisany do rejestru zabytków, posiadać duże znaczenie dla dziedzictwa, znajdować się w granicach administracyjnych województwa łódzkiego i być udostępniany społeczeństwu.

Beneficjentami mogą być właściciele i użytkownicy zabytków.

Udzielenie dotacji wymaga złożenia wniosku i spełnienia ww. wymogów formalnych. Następnie podlega opinii Komisji i jest rozpatrywane przez Sejmik Województwa Łódzkiego.

Witryna internetowa: <http://bip.lodzkie.pl>

DOTACJE Z BUDŻETU WOJEWÓDZKIEGO KONSERWATORA ZABYTEKÓW

Łódzki Wojewódzki Konserwator Zabytków zgodnie z art. 74 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z 2003 roku udziela dotacji na prace konserwatorskie obiektów wpisanych do rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Regulamin przyznawania dotacji stanowi, że mogą być dotowane prace mające na celu zachowanie i ochronę materialnego dziedzictwa. Wojewódzki Konserwator Zabytków przyznaje środki na prace rewitalizacyjne i zabezpieczeniowe zabytków przed skutkami klęsk żywiołowych, kradzieżami i nielegalnymi wywozami za granicę. Dotowane zabytki winny pełnić funkcje publiczną.

Beneficjentami dotacji podobnie jak w przypadku środków pozyskiwanych z Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi mogą być właściciele i użytkownicy zabytków.

Komisja oceniając wniosek uwzględnia stan zabytku, wartość i czas powstania, uznanie za pomnik historii, rzetelność realizacji zadań, wysokość środków własnych oraz pozyskanych z innych źródeł. Ostateczną decyzję przydziału środków podejmuje Łódzki Wojewódzki Konserwator Zabytków.

Witryna internetowa: <http://www.lodz.wuoz.gov.pl>

DOTACJE Z URZĘDU MIASTA RAWA MAZOWIECKA

Miasto Rawa Mazowiecka ma możliwość podjęcia działań mających na celu dotowanie prac remontowych zabytków ujętych w gminnej ewidencji zabytków.

DOTACJE MINISTERSTWA SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI, DEPARTAMENT WYZNAŃ RELIGIJNYCH ORAZ MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH I ETNICZNYCH, WYDZIAŁ FUNDUSZU KOŚCIELNEGO

Dotacje udzielane na remonty i konserwacje obiektów sakralnych w zakresie wykonywania podstawowych prac zabezpieczających obiekt (bez wystroju i wyposażenia).

Witryna internetowa: <http://www.mswia.gov.pl>

DOTACJE Z WOJEWÓDZKIEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ

Ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej przyznawane są dotacje na projekty z zakresu ochrony dziedzictwa. Środki przeznaczone są na przeprowadzanie rewaloryzacji terenów zieleni, wykonanie prac leczniczo-pielęgnacyjnych drzew w zabytkowych alejach oraz starodrzewów na terenach gmin w ramach konkursu pod nazwą „Przyrodnicze perły województwa łódzkiego”.

PODSUMOWANIE

Rekomendacje wynikające z Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Rawa Mazowiecka na lata 2021-2024 powinny zostać wprowadzone w zapisy wszystkich dokumentów strategicznych i planistycznych miasta Rawa Mazowiecka .

Zakłada się, że cele określone w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami Miasta Rawa Mazowiecka będą osiągnięte w wyniku współpracy władz miasta z Łódzkim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz organizacjami i związkami, których działania obejmują m.in. ochronę dziedzictwa kulturowego.

W dokumentach określających politykę zachowania dziedzictwa kulturowego na szczeblu krajowym proponuje się uwzględnienie miasta Rawa Mazowiecka jako obszaru cennego kulturowo. W nowej edycji Wojewódzkiego Programu Opieki nad Zabytkami w Województwie Łódzkim proponuje się uwzględnić wszystkie wskazania zawarte w rozdziale dotyczącym rekomendacji do dokumentów krajowych i wojewódzkich.